

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Допущено до захисту
“_____” _____ 2023 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____ **Соколюк С.Ю.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

МАГІСТРА

**ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЕКТУ
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ "РЕФМАСТЕР"
М.ОДЕСА)**

Виконав – студент 2 курсу, групи 21м-з-пт
освітньої програми «Аграрне
підприємництво та агротрейдинг»
спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність

ПАНЧУК Максим Анатолійович

Науковий керівник – д.е.н., професор

СОКОЛЮК Сергій

Умань – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва
Кафедра Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Освітня програма Аграрне підприємництво та агротрейдинг
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

С.Ю. Соколюк
_____
(підпис) (ініціали, прізвище)
“ _____ ” _____ 2023р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студенту **ПАНЧУКУ Максиму Анатолійовичу**
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Обґрунтування та інвестиційне забезпечення проекту розвитку підприємства (на прикладі ТОВ "Рефмастер" м.Одеса)

Керівник роботи Соколюк С.Ю., д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “ ____ ” _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом роботи 07.12.2023

3. Вихідні дані до роботи – річні звіти досліджуваного підприємства, науково-економічні праці зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів, програми і плани розвитку різних підприємств та установ та інше.

4. Перелік питань, які потрібно розробити

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЄКТІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА
2. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТА ІНВЕСТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ
3. ОБґРУНТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЄКТУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

5. Перелік графічного матеріалу

Робота містить 27 рисунків та 14 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	10-21.10.2022	
2.	Одержання індивідуального завдання	23.10.2022	
3.	Складання календарного плану написання кваліфікаційної роботи	25.10.2022	
4.	Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи - підбір та вивчення літератури - участь у виконанні науково-дослідних робіт - виконання курсових робіт	Впродовж навчання	
5.	Уточнення теми кваліфікаційної роботи та календарного плану-графіка, виходячи зі специфіки базового підприємства, установи	02.2023	
6.	Підготовка: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - висновків	01.-03.2023 04.-08.2023 09.-10.2023 11.2023	
7.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахування зауважень наукового керівника	29.11.2023	
8.	Написання та оформлення роботи в остаточному варіанті	01.12.2023	
9.	Перевірка роботи на академічний плагіат	06.12.2023	
10.	Одержання відгуку наукового керівника	08.12.2023	
11.	Попередній захист роботи на кафедрі	11.12.2023	
12.	Затвердження роботи завідувачем кафедри	11.12.2023	
13.	Одержання рецензії	12.12.2023	
14.	Захист кваліфікаційної роботи	15.12.2023	

Студент

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Зміст

Вступ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЄКТІВ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТА ІНВЕСТУВАННЯ
ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ

2.1. Загальний стан та перспективи розвитку логістичної системи
України

2.2. Організаційно-економічна характеристика діяльності ТОВ
«Рефмастер»

2.3. Дослідження динаміки та ефективності експортно-імпортних
операцій ТОВ «Рефмастер»

РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОЄКТУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Висновки

Список використаних літературних джерел

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні умови функціонування підприємств, зокрема сфери послуг, є складними та малопрогнозованими. Впровадження в Україні воєнного стану має на меті організацію та направлення роботи економіки переважно у напрямку забезпечення першочергових потреб армії, що лише підкреслює важливість ролі інвестиційних ресурсів в економічній системі.

Актуальність теми підкреслюється необхідністю забезпечити український бізнес інвестиційними ресурсами (як зовнішніми так і внутрішніми), що значно зростатиме у повоєнний період, коли важливою буде відбудова підприємств критичної інфраструктури та відновлення роботи соціально-економічної сфери із використання новітніх технологій та інноваційних підходів.

При цьому потрібно враховувати специфіку, жорстку конкурентну боротьбу за отримання інвестиційного забезпечення вже не серед національних інституцій, а європейських, які володіють перевагами.

Розвиток економіки країни, особливо в повоєнний період, потребує значних обсягів інвестиційного забезпечення, фінансування. Враховуючи суттєво обмежений внутрішній потенціал інвестування, потрібно розробляти ефективні та дієві методи залучення зовнішніх (іноземних) інвестицій. При чому не лишень ставити кінцеві цілі в самому залученні іноземних інвестицій, але й вмілому їх використанні.

Різні аспекти щодо вирішення проблем фінансування інвестиційних проектів розвитку підприємств піднімали багато фахівців, а саме відомими з них Бакаєв Л. О., Безп'ята І. В., Вітлінський В. В., Макаренко В. О., Герасименко О. В., Карпінський Б. А., Карпов В. А., Стефанович Є. А., Федоренко В. Г., Щукін Б. М. та ін.

Проте, незважаючи на всебічність досліджень у галузі інвестиційного забезпечення проєктів розвитку підприємств різних сфер та галузей, усе ще існує необхідність уточнення та більш глибокого вивчення питання інвестиційного забезпечення в повоєнний період.

Відповідно, обрана тема є вкрай актуальною та характеризується своєю новизною та відсутністю достатніх попередніх досліджень за обраним напрямком в частині відновлення та оптимізації роботи підприємств сфери послуг (зокрема, логістичних). Подальший розвиток логістичного ринку та поява нових (іноземних) операторів на ньому потребує всебічного аналізу поточного стану та перспектив для українських підприємств у повоєнний період.

Метою дипломної роботи є визначення та обґрунтування теоретичних та методичних положень інвестиційного забезпечення проєктів розвитку підприємств з надання послуг – було поставлено і досягнуто низку завдань.

Основні завдання, виходячи із мети дипломної роботи, які ставилися у процесі дослідження:

- Дослідження теоретико-методологічних засад інвестиційного забезпечення проєктів розвитку підприємства;
- Аналіз сучасного розвитку та стану інвестування підприємств сфери логістичних послуг;
- Аналіз інвестиційної привабливості та оцінка ефективності експортно-імпортного потенціалу ТОВ «Рефмастер»;
- Обґрунтування інвестиційного забезпечення проєкту розвитку підприємства;
- Аналіз та оцінка ефективності запропонованих заходів.

Об'єкт дослідження є інвестиційне забезпечення підприємницької діяльності підприємства сфери послуг.

Предметом дослідження дослідження є сукупність заходів щодо удосконалення розвитку підприємницької діяльності та його інвестиційного забезпечення.

Під час проведення дослідження застосовувалися такі **методи як:** порівняльний метод (в ході вивчення інвестиційної привабливості та розвитку логістичної системи України та світу), статистичний метод дослідження (аналіз даних щодо динаміки, структури інвестицій), аналіз та синтез, графічний метод (представлення графіків динаміки та структури), табличний метод подання інформації, завдяки яким було проведено аналіз сучасного стану ринку логістичних послуг та інвестиційного забезпечення підприємств даної сфери.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативно-правові акти України, аналітичні огляди ринків та звіти аналітичних організацій та агенств, статистичні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства, інших міністерств і відомств, статистичні матеріали міжнародних організацій в галузі логістики, наукові публікації провідних українських та інших зарубіжних учених, які вивчали питання інвестицій, інвестиційного забезпечення, дані фінансової звітності підприємства сфери послуг ТОВ «Рефмастер».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЄКТІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Інвестиції та інновації – поняття, що йдуть завжди поруч. Існує багато різних підходів до розкриття сутності понять і категорій пов'язаних з інвестиціями та інноваційними процесами. Одним із перших повних дефініцій вивів австрійський науковець Йозеф Шумпетер. Він стверджував, що інновація представляє собою певні новітні комбінації у виробництві та виділив такі основні випадки, як розробка продукту із новими властивостями; використання нового методу виробництва продукції; вихід на нові ринки збуту; пошук і використання нової сировини; реорганізація виробництва [1]. Відповідно, важливо розглядати повний інноваційний процес, враховуючи комерційне використання техніки

Згідно зі Законом України «Про інноваційну діяльність», інновації – це новостворені (застосовані) й (або) удосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [14-15]. У той самий час, міжнародні стандарти розглядають інновацію як впровадження нового або значно поліпшеного продукту (товару або послуги), або процесу, нового маркетингового методу або нового організаційного методу в діловій практиці, організації робочих місць або зовнішніх зв'язків [14-15].

Розкриваючи зміст другого поняття, а саме «інвестиції», можна виділити загальноприйнятий підхід до його тлумачення у закордонній та вітчизняній методології, що трактується як вкладення капіталу з метою його наступного збільшення [9]. Однак, зарубіжні економісти у минулі часи робили акцент саме на фінансових інвестиціях при визначенні інвестицій, а

саме у вкладенні в цінні папери, що обумовлене більш інтенсивним розвитком ринку фінансових інструментів у міжнародній економіці.

В той самий час, вітчизняні вчені взагалі не використовували досліджуваний термін і віддавали перевагу поняттю «капітальні вкладення», що виражається у витратах суб'єкта господарювання на створення нових, розширення, реконструкцію, технічне переоснащення діючих підприємств та оновлення основних фондів, впровадження нової техніки у виробничих галузях народного господарства, будівництво об'єктів усіх галузей соціальної сфери та виконання проектних і геологорозвідувальних робіт.

Отже, увага була сконцентрована на реальних інвестиціях. Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність», інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект [14-15].

Види фінансових інвестицій відображені на рис. 1.1.

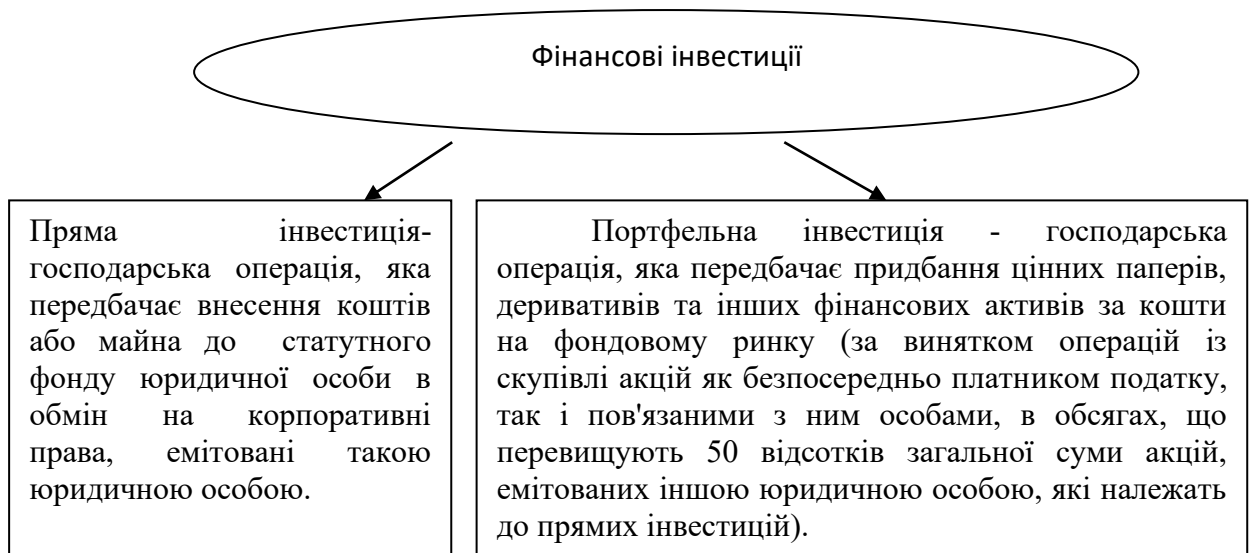

Рис. 1.1. Види фінансових інвестицій

Розглянемо суть «портфельного інвестування» (рис. 1.2).

Інвестиційний портфель — це цілеспрямовано сформована сукупність об'єктів фінансового або реального інвестування, призначена для реалізації попередньо розробленої стратегії, що визначає інвестиційну мету [13, с. 12].

За нинішніх умов портфель можна формувати як сукупність певної кількості об'єктів реального або фінансового інвестування за рахунок відповідного виду інвестиційних інструментів згідно із чинним законодавством.

Динамічний розвиток інвестиційної діяльності є одним із найважливіших індикаторів добробуту національної економіки, який визначає зміну сукупного попиту й у перспективі обсягу виробленого продукту та рівня зайнятості. Будучи найважливішим фактором стабілізації в сільському господарстві та макроекономічній рівновазі, інвестиційна діяльність, у свою чергу, є складним процесом, що залежить від комплексу інших чинників [8].

Рис. 1.2 Портфельне інвестування та його суб'єкти

Інвестиційна діяльність — це процес організації інвестування в реально існуючих у країні умовах господарювання. Інвестиційна діяльність представляє інвестиційний процес в реальних умовах, з акцентом на організаційні засади його реалізації та управління цим процесом.

Загалом Україна має потужний потенціал для залучення значних обсягів іноземних інвестицій завдяки своєму вигідному географічному розташуванню, великому ринку з численними вільними «нішами», багатим природним ресурсам, потужній виробничій базі, дешевій та добре освіченій робочій силі та іншим важливим фактори. Однак обсяги іноземних інвестицій в Україну залишаються на дуже низькому рівні та недостатні для сприяння енергійному економічному розвитку країни. Така ситуація зумовлена низкою факторів, які не лише гальмують інвестиційні процеси в Україні, а й впливають на її загальний економічний розвиток.

До війни країна регулярно і значно прогресує за показниками інвестиційного клімату в індексі Світового банку Doing Business. У 2020 році Україна посідає 64 місце (зі 190 економік) у звіті Doing Business, піднявшись на 7 позицій порівняно з попереднім роком. Було досягнуто прогресу в отриманні дозволів на будівництво, підключенні до електроенергії, захисті міноритарних інвесторів і транскордонній торгівлі [1].

Згідно з дослідженням Європейської Бізнес Асоціації (ЕБА), індекс інвестиційної привабливості України в першому півріччі 2022 року знизився до 2,17 бала з 5 (з 2,73 у 2021 році) [28]. Для України

2022 рік ознаменувався двома головними стресовими факторами — пандемією COVID-19 та повномасштабне вторгнення російської федерації. Але якщо вплив пандемії поступово зменшувався вміру адаптації економіки та суспільства, то війна зупинила розвиток української економіки.

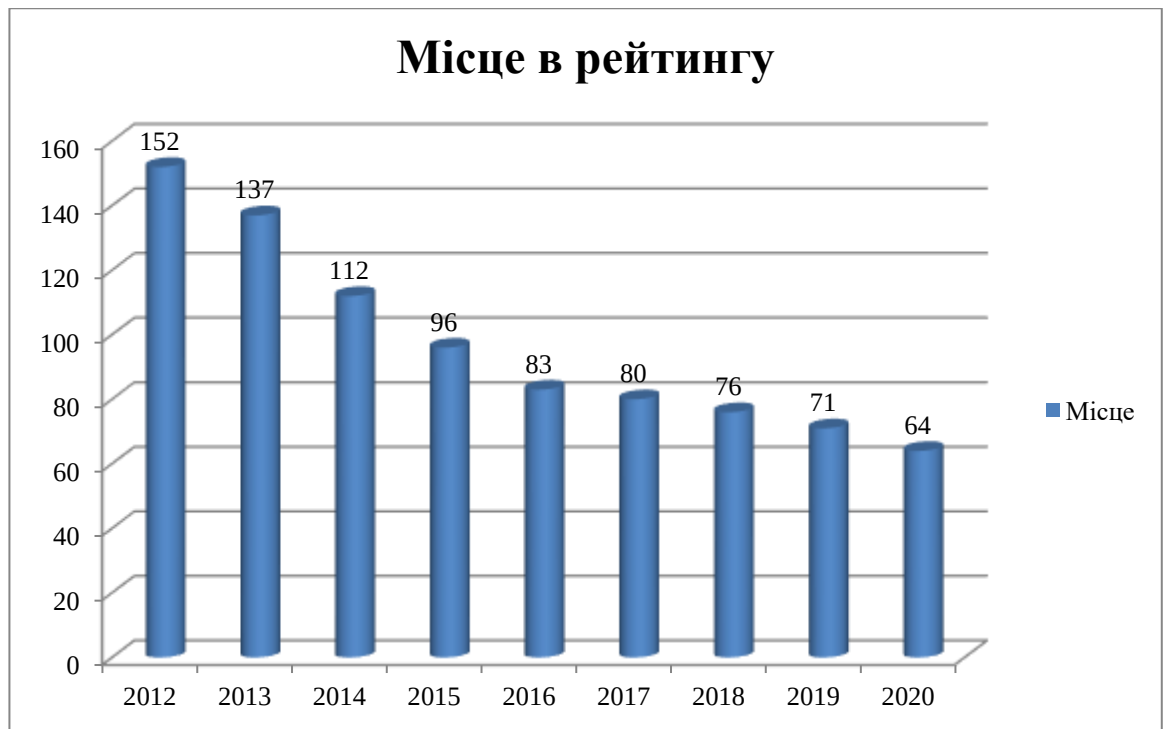

Рис. 1.3. Позиція України в рейтингу DoingBusiness, 2012-2020[27]

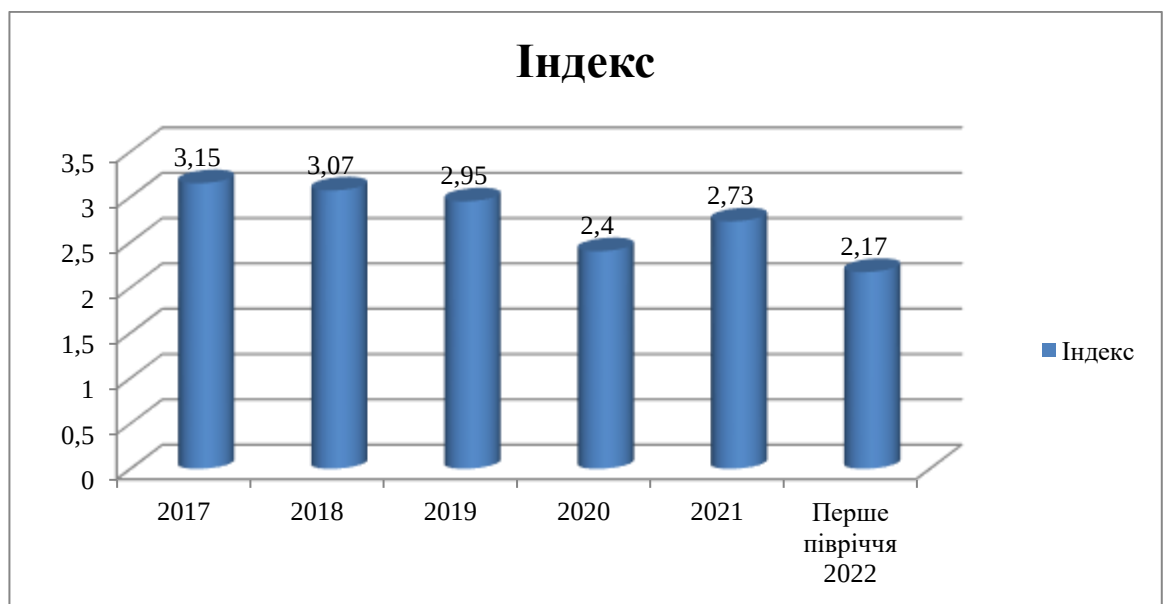

Рис.1.4. Індекс інвестиційної привабливості України, 2017-2022 [26]

Згідно проведеного аналізу можна розглянути сильні та слабкі сторони з точки зору інвестиційної привабливості.

До слабких місць можна віднести:

- високий геополітичний ризик (політична нестабільність, яка значно посилиласьширокомасштабним військовим вторгненням Росії в Україну наприкінці лютого 2022 року);

- нестабільна економіка (високий рівень інфляції та вразливість обмінного курсу);

- слабка правова база та бізнес-середовище (корупція, монополії, слабкі права власності, неефективні державні послуги);

- високий рівень державного боргу (збільшення в 2021 році до 58,4%, у 2022 році до 62,8% ВВП);

- збільшення рівня безробіття та бідності.

Основними перевагами інвестувати в Україну є:

- стратегічне географічне положення (Україна розташована в центральній частині між Європою та Азією);

- багаті природні ресурси (значні запаси залізної руди і марганцю);

- розвинене сільське господарство (55% орних земель);

- угода про асоціацію та вільну торгівлю з ЄС, кандидатство у члени ЄС (надає Україніпреференційний доступ до ринку);

- один із найбільших ринків Європи (43,5 мільйони споживачів);

- кваліфікована та недорога робоча сила (Україна є одним із найпопулярніших центрів розвиткуІТ, де гіганти аутсорсингу зібрали значну кількість інженерів програмного забезпечення, бізнес-аналітиків та інших технічних спеціалістів. За останні 10 років кількість ІТ-спеціалістів стабільнозростає);

- якісна система освіти (велика кількість кваліфікованих спеціалістів у сфері високих технологій).

Російське вторгнення в Україну спричинило масовий підлив економічної діяльності в Україні та завдало шкоди інфраструктурі, навколишньому середовищу та засобам існування українців. Внаслідок чого був складено Цільовий план економічного відновлення. Це унікальна

можливість не лише відшкодувати збитки, спричинені війною, а й покращити економічне зростання та якість життя в

Україні. Одним із ключових завдань цього плану є сприяння залучення інвестицій і підприємництва [3].

Також у вересні 2022 року була створена ініціатива Advantage Ukraine. Це нова інвестиційна ініціатива Уряду України [4]. Ініціатива спрямована на залучення майбутніх інвестицій у країну шляхом демонстрації широких можливостей у ключових секторах, що буде особливо важливим для післявоєнної України. Окрім інноваційних технологій, ініціатива охоплює оборонну промисловість, металургію та металообробку, сільське господарство, електроенергетику, фармацевтику, природні ресурси, логістику та інфраструктуру, меблеву та деревообробну промисловість.

Наразі пріоритетом політики України є об'єднання всіх її сил для перемоги та відновлення економіки України після війни. В майбутньому Україна повинна стати більш відкритою для міжнародного бізнесу, оскільки проникнення іноземного капіталу та інтелектуальної власності не тільки відродить паралізований промисловий сектор країни і, таким чином, знизить рівень безробіття, а й сприятиме створенню нових ресурсозберігаючих виробництв на основі останніх технологічних розробок, які сприяли б новому народженню України як технологічно розвиненої держави.

Зазначимо, що Україна в процесі економічних перетворень розкриває декілька основних напрямків, що ґрунтуються на збалансованості та стійкості розвитку при функціонуванні багатогалузевої соціально-орієнтованої ринкової економіки, яка враховує всі потреби суспільства і включає в себе інноваційно-інвестиційну модель, а також новітні досягнення науково-технічного прогресу і активному розповсюдженні інформаційно-технологічних течій.

Сучасний політичний, економічний і соціальний стан країни трактує нові умови інвестиційного забезпечення та вимагає переходу на нову інноваційну модель. Очевидно, що вторгнення РФ на територію України

спричинило і руйнівні економічні процеси у тому числі. За даними розрахунків аналітичного підрозділу Київської школи економіки, Transparency International Ukraine та Prozorro. Sale, загальні збитки станом на кінець квітня 2022 року оцінюються у 80 млрд. доларів і включають в себе руйнування автошляхів, мостів, залізниці, транспортної інфраструктури, аеропортів та портів, а також цивільних будинків. Збитки промислових активів становлять 6,7 млрд. доларів і включають в себе руйнування більше 100 промислових підприємств. Загалом, всі пошкоджені активи можна поділити на дві групи: ті, що пошкоджені навмисно, і супутні збитки. До перших відносяться ті підприємства, що відповідають за забезпечення паливом та виробництва військового/оборонного призначення.

Наразі, на найбільш постраждалих областях України припадає 30% національного ВВП (рис. 1.5).

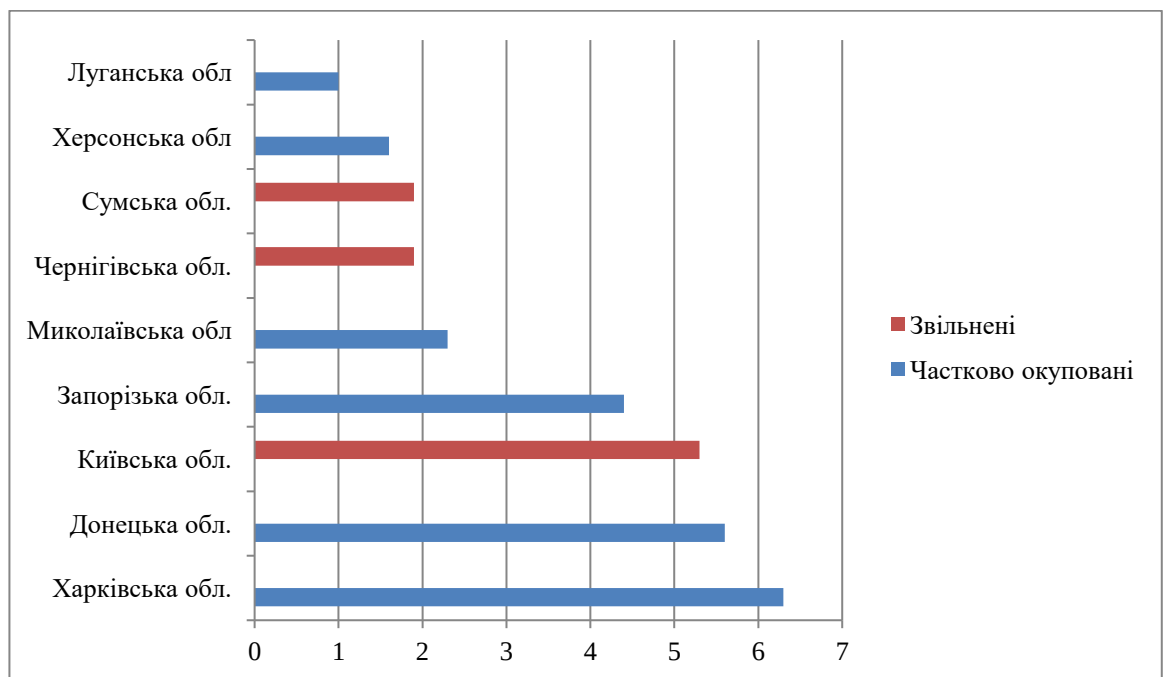

Рис. 1.5. Частка постраждалих областей у ВВП України, 2022 рік

Згідно з оцінками національних та міжнародних експертів, внаслідок війни втрати ВВП України можуть становити від 30% до 50% у 2022 році, що відповідає 1,6-2,7 трильйонів гривень (56-92 млрд. доларів) "невиробленої" продукції протягом року в абсолютних цінах 2021 року [12]. Більш того,

витрати внаслідок руйнувань інфраструктурних та цивільних об'єктів складуть приблизно від 500 до 1000 млрд. доларів. Відповідно, з метою відновлення ВВП до передкризового рівня необхідне заохочення міжнародного фінансування фондів з відбудови економіки України та стимуляції фіскальних та монетарних інструментів, що дозволять відновити інвестиційні процеси в країні.

Зазначимо, що на даний момент інвестиційна діяльність, особливо забезпечення інвестиціями інноваційних процесів розвитку підприємств, є майже неактивною у більшості галузей економіки, а всіможливі інвестиції спрямовані на розвиток оборонної промисловості. Однак, незважаючи на всю складність ситуації, Україна все одно намагається залучити іноземних інвесторів в умовах війни. Наразі іноземні інвестори мають можливість заходити на український фінансовий ринок та купувати цінні папери за спрощеною процедурою. Це стало можливим завдяки тому, що Національний банк України разом з Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку стандартизував підходи до обліку прав на цінні папери резидентів і нерезидентів на агрегованих рахунках депозитарних установ і вніс відповідні зміни до нормативних документів, тобто відбувся перехід на агрегований облік цінних паперів нерезидентів замість сегрегованого [14].

Дана процедура спростить обслуговування іноземних інвесторів на території України. Їм більше не потрібно відкривати окремі рахунки в НБУ, що у свою чергу, полегшить адміністрування операцій та дозволить зменшити кількість залучених працівників до ведення процесу. Подані зміни сприятимуть залученню більшої кількості зацікавлених в інвестуванні в економіку нашої країни та мають зробити сам процес простим та максимально ефективним.

Розглядаючи поствоєнний період, треба зазначити, що Україна після перемоги буде вже у інших економічних обставинах, які будуть суттєво відрізнятись від довоєнних. Відповідно, необхідна буде інша економічна

політика. Можна виділити декілька відмінностей, що зображено на рисунку 1.6.

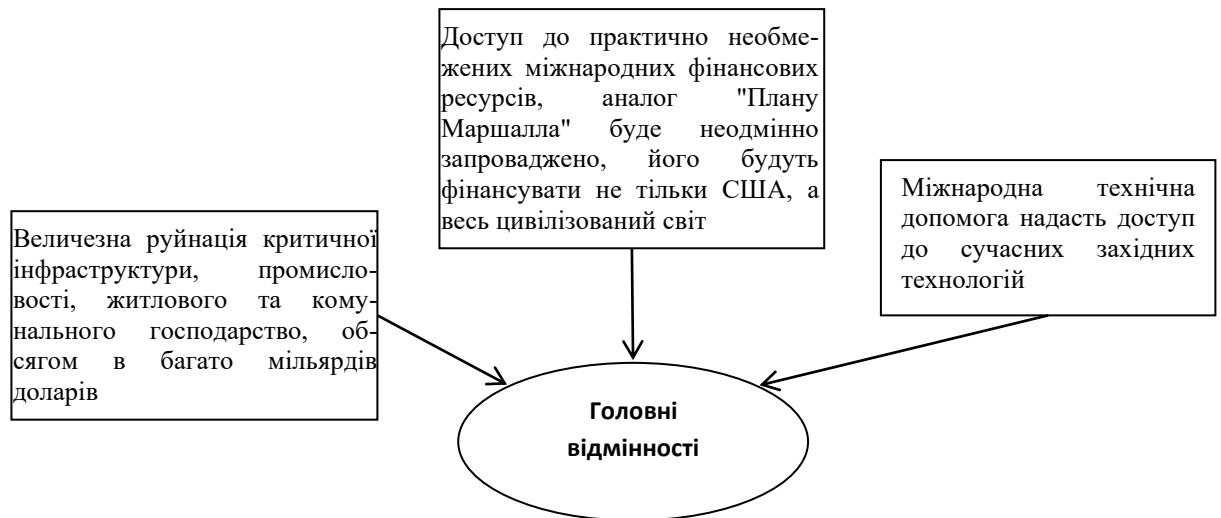

Рис. 1.6. Відмінності інвестиційного середовища в довоєнний та поствоєнний період

Зазначені фактори дозволяють перейти від сировинно-аграрного типу економіки до технологічного, створити абсолютно нову економічну структуру, завдяки якій Україна матиме можливість продавати продукцію із високою доданою вартістю. Такі трансформації дозволять збільшити національний дохід та підвищити рівень життя в країні у 4-5 разів за 20 років.

При повному відновленні економіки України орієнтовні сукупні потреби у фінансуванні становитимуть близько 1 трильйона доларів (табл. 1.2).

У довоєнний період головною перешкодою для зміни технологічної бази були недостатня кількість інвестиційних ресурсів та характерна для нашої країни структура валових заощаджень, при якій заощадження підприємств є в декілька разів більше, ніж заощадження населення. При цьому, рівень внутрішніх заощаджень і інвестицій був в два рази нижчим, аніж необхідний для швидкого економічного зростання і приросту 6-7% на рік, при чому компенсація внутрішніх інвестиційних ресурсів іноземними не була можливою.

Таблиця 1.2

Структура економічної відбудови України після війни

Орієнтовна структура джерел фінансування економічної відбудови України	Обсяг, млрд дол. США
Кредити та гранти міжнародних організацій (МВФ, Світовий банк, ЄБРР та ін.)	200
Офіційне двостороннє фінансування, кошти структурних фондів ЄС	200
Репарації з боку РФ (включаючи доходи від реалізації конфіскованих активів, відрахування з експорту енергоносіїв)	400
Фінансова допомога міжнародного бізнесу, громадських організацій	100
Боргове фінансування, у тому числі під гарантії провідних країн	100
Всього (орієнтовно)	1000

У післявоєнний період ситуація кардинально зміниться. Пріоритетним аспектом буде створення механізму фінансування, що буде саме змінювати структуру економіки, а не консервувати.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТА ІНВЕСТИВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ

2.1. Загальний стан та перспективи розвитку логістичної системи України

Європейська інтеграція України надає компаніям більше можливостей для виходу на міжнародні ринки та пошуку нових ринків збуту своєї продукції, що посилює конкуренцію між компаніями та вимагає швидшого реагування на зміни. Аналізуючи стан транспортної інфраструктури в Україні з точки зору глобального індексу конкурентоспроможності, необхідно відзначити покращення показника. За критерієм «Транспортна інфраструктура» цей показник піднявся з 88 місця у світовому рейтингу у 2014/2015 роках до 63 місця у 2019/2020 роках. Найшвидше зростали показники якості доріг (на 36 позицій), якості портової інфраструктури (на 11 позицій), якості загальної інфраструктури (на 12 позицій) і загального зростання показника «транспортна інфраструктура» (25 позицій).

Вирішальним трендом світової логістики є зосередження на виконанні термінових замовлень і забезпечення рентабельності їх виконання. У зв'язку з цим ті логістичні компанії, які впроваджують технологічні інновації, пов'язані з гнучким виконанням замовлень і цифровими технологіями, отримують конкурентну перевагу, тим самим знижуючи загальну вартість доставки.

На даний момент до найбільших транспортно-експедиторських компаній входять Асоціація міжнародних експедиторів України (АМЕУ) та асоціація «Укрзовноштранс», які є членами Міжнародної федерації вантажних асоціацій (FIATA). До складу АМЕУ входять понад 172 транспортно-перевантажувальні організації різної форми власності, до «Укрзовноштрансу» входять 34 підприємства.

Місце України в світовому Індексі глобальної
конкурентоспроможності за показником «Інфраструктура»
за період 2017-2022 рр.

Показник	Роки					Відхилення (+;-)			
	2017/	2018/	2019/	2020	2021	2022	2022/	2022/	2022/
	2018	2019	2020	2021	2022	2021	2019	2018	2017
Інфраструктура в цілому	68	69	75	78	57	3	-18	-15	-8
Транспортна інфраструктура, в т.ч.	88	91	91	87	59	4	-24	-28	-25
- якість усієї інфраструктури	75	82	88	88	59	4	-25	-25	-12
- якість доріг	139	132	134	130	114	-11	-27	-31	-36
- якість залізничної інфраструктури	25	28	34	37	25	4	-8	-5	4
- якість портової інфраструктури	107	108	96	93	101	-5	3	0	-11
- якість інфраструктури повітряного транспорту	99	97	103	92	101	-6	3	-8	-4
Електрика і телефонна інфраструктура	51	54	62	68	71	-4	-1	5	16
- якість постачання електроенергії	69	75	86	85	64	0	-21	-22	-5
- кількість абонентів мобільного зв'язку/100	33	32	26	37	60	0	23	34	27
- кількість абонентів фіксованого зв'язку/100 жителів	45	44	47	51	68	0	17	21	23

За підсумками 2021 року в Україні представлено лише 12 із ТОП-50 найбільших логістичних компаній світу. Тобто країна з таким вигідним та важливим транзитним географічним положенням залишилася поза увагою 38 глобальних перевізників.

Динаміка вантажних перевезень в Україні в 2019- 9 місяців 2021 рр. відображена на рис. 2.1.

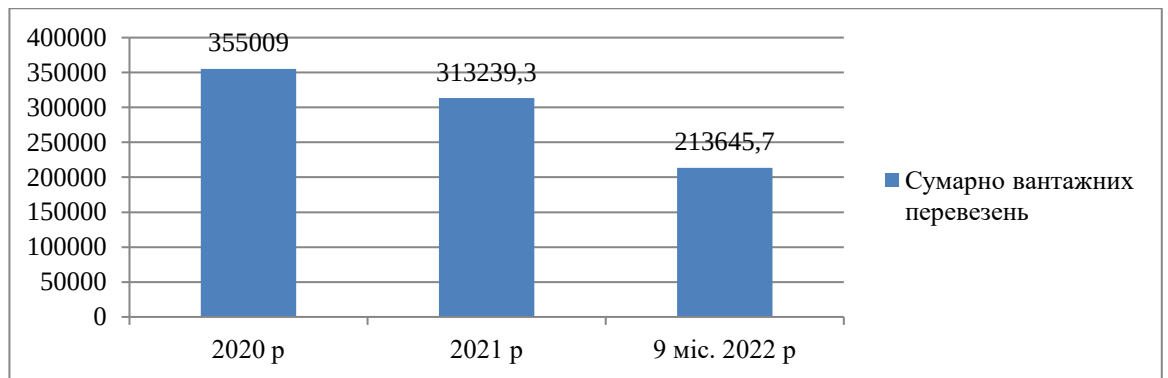

Рис.2.1. Динаміка вантажних перевезень в Україні в 2020-2022 рр.,
млн. ткм

Протягом 2020-9 місяців 2022 року вантажні перевезення мали тенденція до скорочення із рівня в 355009 млн. ткм в 2020 році до 213645,7 млн. ткм за результатом 9 місяців 2022 року.

Динаміка вантажних перевезень залізничним транспортом в Україні в 2018-2021 рр. відображена на рис. 2.2.

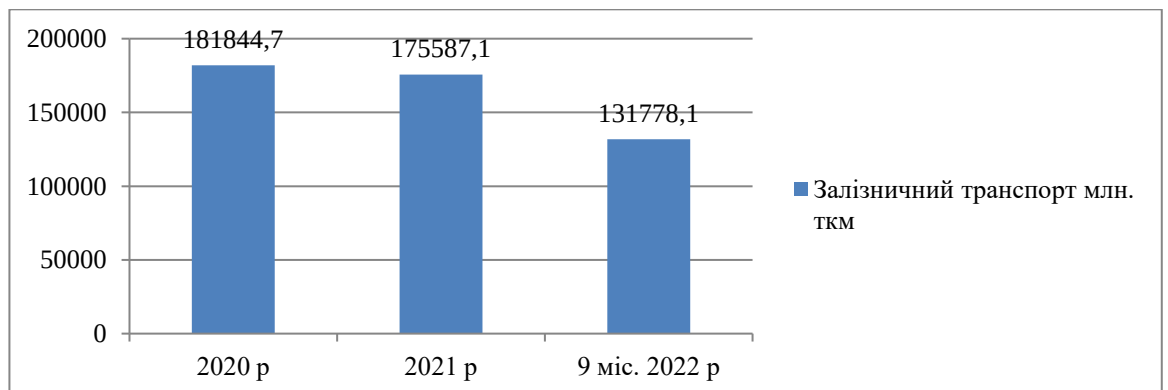

Рис 2.2 Динаміка вантажних перевезень залізничним транспортом в
Україні в 2020-2022 рр.

Протягом 2020 – 9 місяців 2022 року залізничні вантажні перевезення зменшилися на 2,41% в 2020 році, -3,44% в 2021 році та на 24,95% в 9 місяців 2022 року із рівня в 181844,7 млн. ткм в 2020 році до 131778,1 млн. ткм за 9 місяців 2022 року.

Динаміка вантажних перевезень водним транспортом в Україні в 2020-2022 рр. відображена на рис. 2.3.

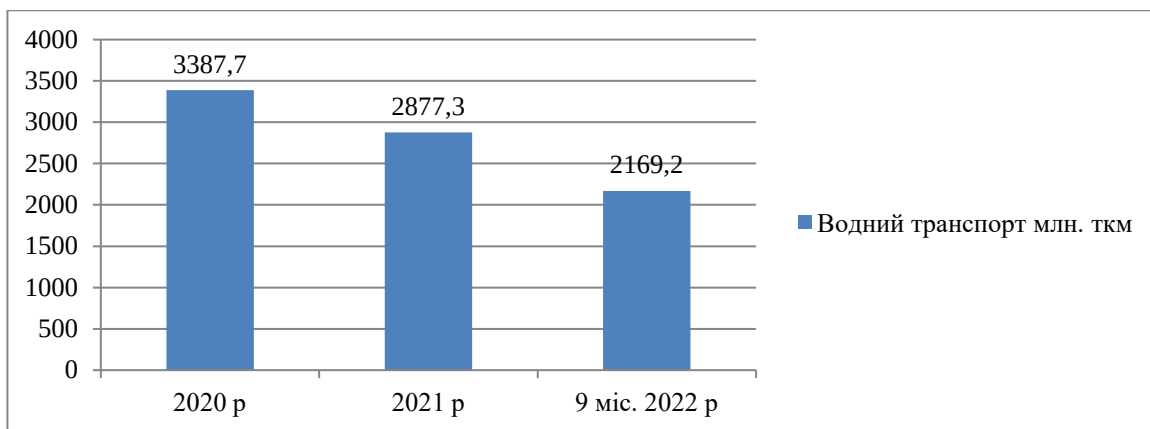

Рис.2.3. Динаміка вантажних перевезень водним транспортом в Україні в 2020-2022 рр., млн. ткм

Динаміка вантажних перевезень водним транспортом зменшилися із рівня в 3387,7 млн. ткм в 2020 році до рівня в 2169,2 млн. ткм за результатом 9 місяців 2022 року.

Динаміка вантажних перевезень автомобільним транспортом в Україні в 2020-2022 рр. відображена на рис. 2.4.

Вантажні перевезення автомобільним транспортом протягом 2019- 9 місяців 2021 рр. мали тенденцію до зменшення із рівня в 64952,9 млн. ткм в 2019 році до 33999 млн. ткм за результатом 9 місяців.

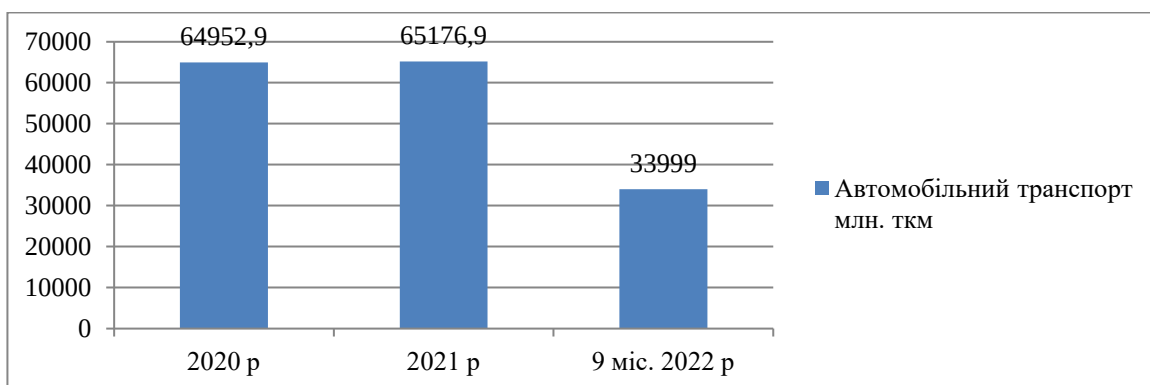

Рис. 2.4. Динаміка вантажних перевезень автомобільним транспортом в Україні в 2020-2022 рр., млн. ткм

Динаміка вантажних перевезень трубопровідним транспортом в Україні в 2020-2022 рр. відображена на рис. 2.5.

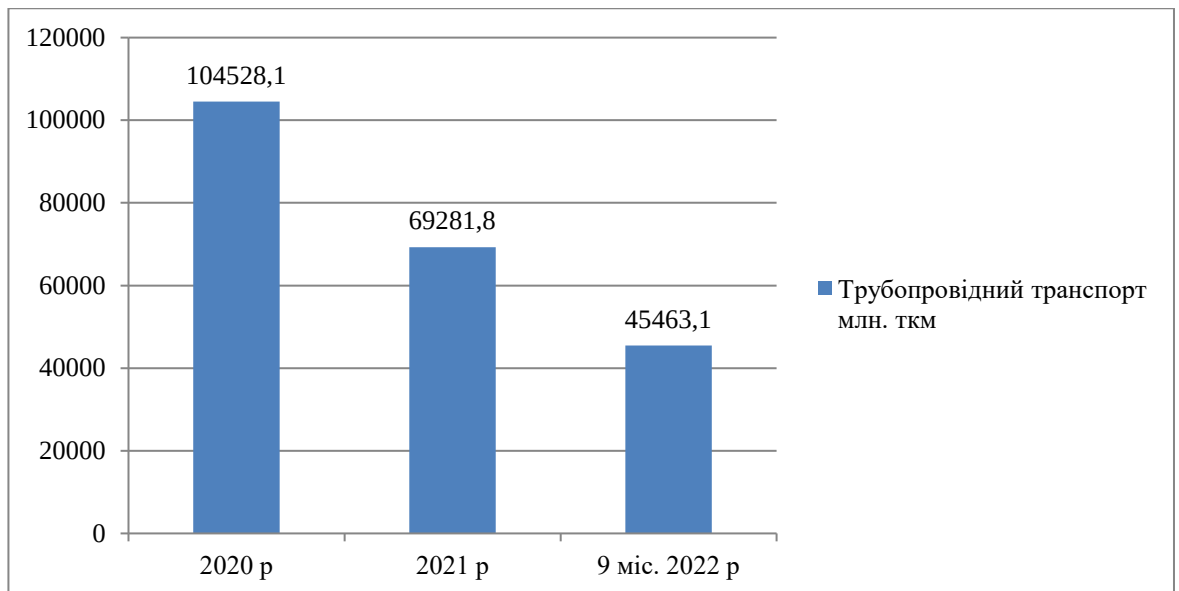

Рис. 2.5. Динаміка вантажних перевезень трубопровідним транспортом в Україні в 2018-2021 рр., млн. ткм

З початком війни одним із першочергових завдань було знайти альтернативні шляхи транспортування імпорتنих контейнерів, які прямували в Україну. Велика кількість імпорتنих товарів розвантажується в інших портах світу.

Аналізуючи стан транспортної інфраструктури в Україні з точки зору глобального індексу конкурентоспроможності, необхідно відзначити покращення показника, який свідчить про підвищення якості транспортної інфраструктури завдяки її модернізації.

Ринок логістичних послуг в Україні протягом 2016-2022 років стрімко розвивається. Кількість операторів ринку логістичних послуг в Україні у 2015-2021 роках показано на рисунку 2.6.

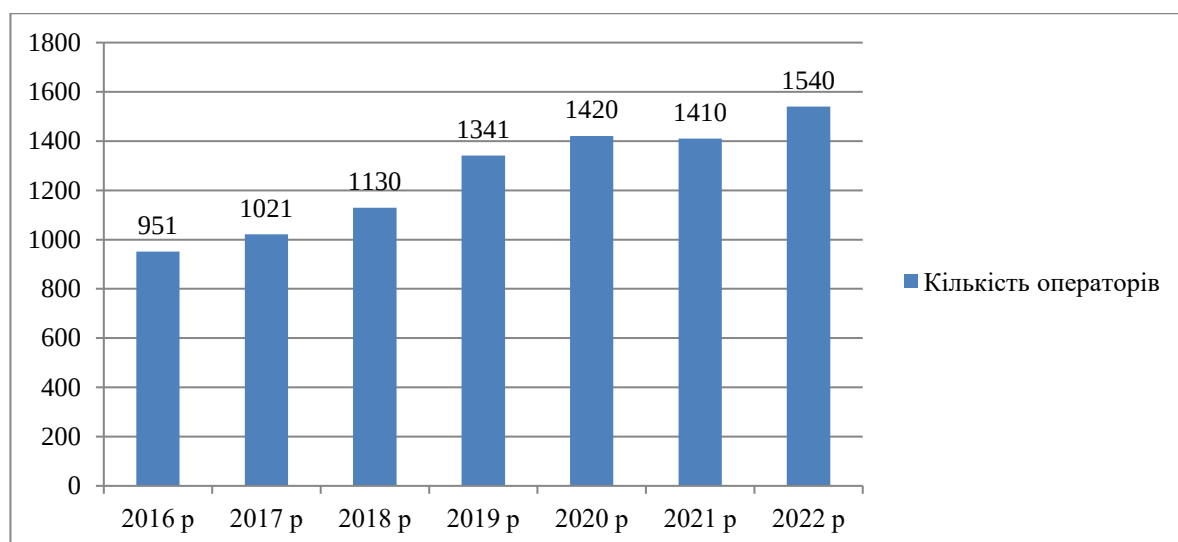

Рис. 2.6. Кількість операторів ринку електронної комерції в Україні у 2016-2022 роках

З рисунку 2.6 видно, що кількість операторів ринку логістичних послуг в Україні у 2016-2022 роках мала тенденцію до зростання. Так, у 2016 році кількість операторів ринку логістичних послуг становила 951 од., а у 2022 році вже 1540 од.

Аналіз динаміки зростання кількості операторів ринку електронної комерції в світі показана в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки зростання кількості операторів ринку логістичних послуг в Україні у 2016-2022 роках

Рік	Кількість операторів,од	Абсолютне відхилення,од	Темп зростання,%
2016	951,0		
2017	1021,0	69,0	7,26
2018	1130,0	109,0	10,78
2019	1341,0	211,0	18,67
2020	1420,0	79,0	5,89
2021	1410,0	-10,0	-0,70
2022	1540,0	130,0	9,22

З таблиці 2.2 видно, що темп зростання кількості операторів у 2016-2020 роках коливався від 5,89% до 18,67%. У 2021 році на фоні пандемії

коронавірусу в світі кількість операторів ринку логістичних послуг в Україні знизилася на 0,7 %. У 2022 році темп приросту кількості операторів логістичних послуг в Україні склав 9,22%.

Порівняємо темпи зростання ринку логістичних послуг в Україні та світі (рисунок 2.2).

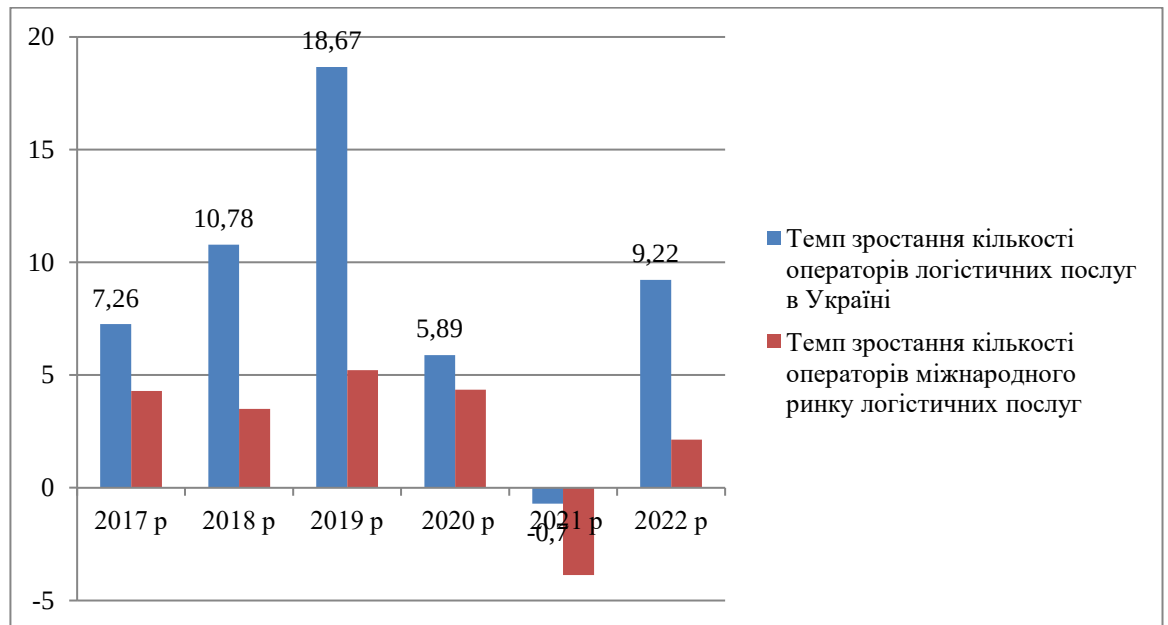

Рис.2.7. Темпи зростання кількості операторів на ринку логістичних послуг України та світу у 2017-2022 роках

З рисунку 2.7 видно, що протягом 2017-2020 років темп зростання кількості операторів ринку логістичних послуг електронної комерції в Україні був вищим чим в середньому в світі. У 2021 році темп падіння кількості операторів ринку логістичних послуг в Україні був меншим ніж в цілому у світі. У 2022 році темп приросту кількості операторів логістичних послуг в Україні був більше ніж в цілому у світі

Структура ринку логістичних послуг в Україні показана на рисунку 2.8.

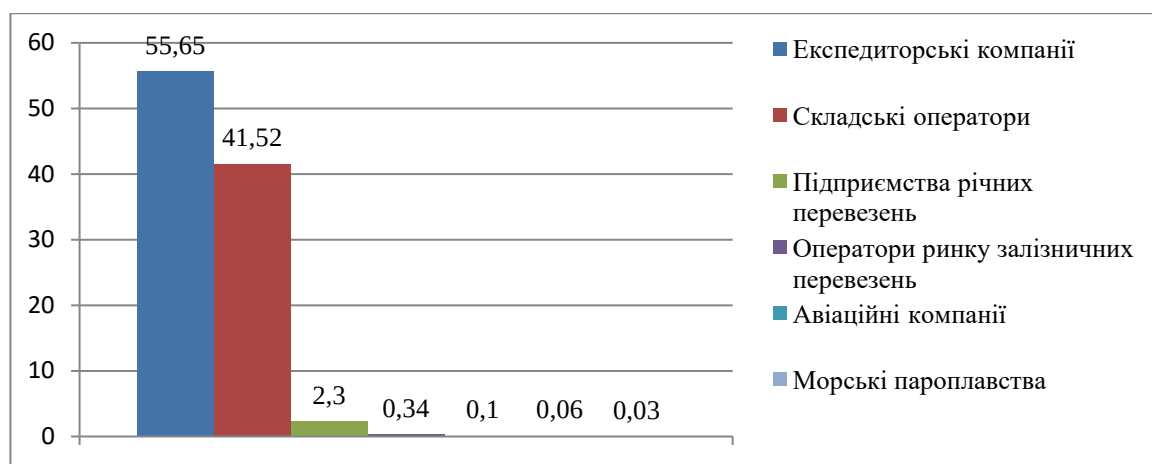

Рис. 2.8. Структура ринку електронної комерції в Україні станом на 31 грудня 2022 року.

З рисунку 2.8 видно, що лідером за кількістю операторів ринку логістичних послуг в Україні є автотранспортні підприємства. На них приходить 55,65 % операторів ринку логістичних послуг.

Аналіз динаміки обсягу ринку логістичних послуг в Україні показано в таблиці 2.4 [25].

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки обсягу ринку логістичних послуг в Україні
у 2016-2022 роках

Рік	Обсяг продажу, млн. грн	Абсолютне відхилення, млн. грн	Темп зростання, %
2016	3450,8	-	-
2017	3585,3	134,5	3,90
2018	3722,3	137	3,82
2019	3814,4	92,1	2,47
2020	4020,5	206,1	5,40
2021	3877,9	-142,6	-3,55
2022	4325,8	447,9	11,55

Темпи зростання ринку логістичних послуг в Україні показані на рисунку 2.9.

Рис. 2.9. Темпи зростання ринку логістичних послуг в Україні у 2017-2022 роках

Темп зростання ринку логістичних послуг в Україні протягом 2017-2019 роках мав тенденцію до зниження.

Порівняємо темп зростання обсягів продажу на ринку України та в світі (рисунок 2.10).

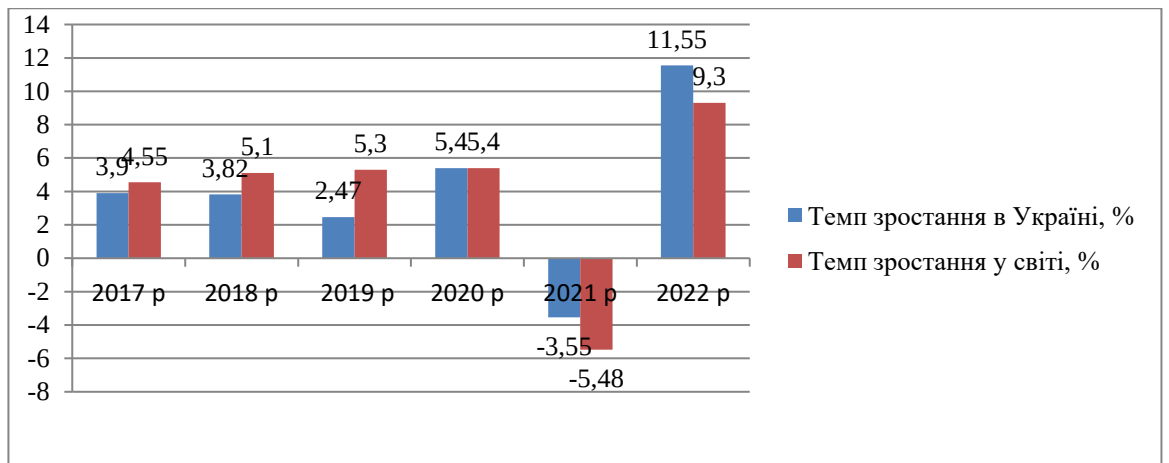

Рис. 2.10. Співвідношення темпів зростання обсягів продаж на ринку електронної комерції України та світу у 2017-2022 роках

З рисунку 2.10 видно, що протягом 2016-2019 роках темпи зростання обсягу продаж на ринку логістичних послуг в Україні були менше ніж середній темп зростання обсягів продажу в світі. У 2020 році темп падіння ринку логістичних послуг в Україні був меншим ніж в середньому у світі. У 2021 році темп приросту обсягу продаж на ринку логістичних послуг в Україні був вищим ніж в середньому у світі.

Аналіз структури обсягу продаж на ринку логістичних послуг в Україні у 2021-2022 роках показано в таблиці 2.5 [25].

Таблиця 2.5.

Аналіз структури обсягу ринку логістичних послуг в Україні у 2021-2022 роках

Вид логістичних підприємств	Сума, млн. грн		Питома вага, %	
	2021	2022	2021	2022
1. Автотранспортні підприємства	1275,3	1428,5	32,89	33,02
2. Підприємства, що здійснюють річні перевезення	325,4	511,4	8,39	11,82
3. Морські пароплавства	522,8	610,5	13,48	14,11
4. Авіаційні компанії	233,7	250,8	6,03	5,80
5. Оператори ринку залізничних	323,4	331,5	8,34	7,66

перевезень				
6. Експедиторські компанії	875,7	945,3	22,58	21,85
7. Складські оператори	321,6	247,8	8,29	5,73
Разом	3877,9	4325,8	100,0	100,0

Аналіз долі, що займають українські компанії на міжнародному ринку логістичних послуг показано в таблиці 2.6 [25,26].

Таблиця 2.6

Аналіз долі, що займають українські компанії на міжнародному ринку логістичних послуг станом на 31 грудня 2022 року

Вид логістичних підприємств	Сума, млн. грн		Питома вага, %
	в Україні	в світі	
1. Автотранспортні підприємства	51,02	105084,0	0,05
2. Підприємства, що здійснюють річні перевезення	18,26	45450,0	0,04
3. Морські пароплавства	21,80	45188,5	0,05
4. Авіаційні компанії	8,96	88144,3	0,01
5. Оператори ринку залізничних перевезень	11,84	15405,3	0,08
6. Експедиторські компанії	33,76	523400,5	0,01
7. Складські оператори	8,85	18754,0	0,05
Разом	154,49	814426,60	0,02

Таким чином, можна прийти до висновку, що ринок логістичних послуг України швидко розвивається та має тенденцію до зростання кількості операторів. Однак, стан логістичної системи України в більшості не відповідає стандартам ЄС. Для участі в міжнародних логістичних проектах Україні потрібно вирішити проблеми логістичної системи.

2.2. Організаційно-економічна характеристика діяльності ТОВ «Рефмастер»

«Рефмастер» – товариство з обмеженою відповідальністю, яке спеціалізується на ремонті і технічному обслуговуванні машин і устаткування промислового призначення. Місія компанії – забезпечувати для клієнтів найкращий сервіс. Основні види діяльності компанії наведені в таблиці 2.7.

Кількість учасників товариства не обмежується. Учасниками товариства можуть бути як фізичні, так і юридичні особи.

Таблиця 2.7

Види діяльності ТОВ «Рефмастер» за КВЕД [48]

33.11 Ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів
33.14 Ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування
33.20 Установлення та монтаж машин і устаткування
45.20 Технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів
46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення
46.69 Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням
47.91 Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу Інтернет
63.99 Надання інших інформаційних послуг, н.в.і.у.
68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
74.90 Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у.
77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у.
85.59 Інші види освіти, н.в.і.у.
96.09 Надання інших індивідуальних послуг, н.в.і.у.

Таблиця 2.8.

Основні відомості про підприємство ТОВ «Рефмастер» [21]

Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю «Рефмастер»
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Місцезнаходження (юридична адреса)	Україна, Одеська обл., місто Одеса, вулиця Отамана Чепіги, 29
Основний вид економічної діяльності	Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового

	призначення
Зареєстрований статутний капітал	50 000,00 грн
Керівник організації	Катричук Руслан Анатолійович
Кількість працівників	17

Наявна структура управління ТОВ «Рефмастер» по характеру зв'язків відноситься до лінійно-функціонального типу структур, яка передбачає поєднання принципу єдиноначальності з принципом спеціалізації за функціями управління (рис. 2.11.).

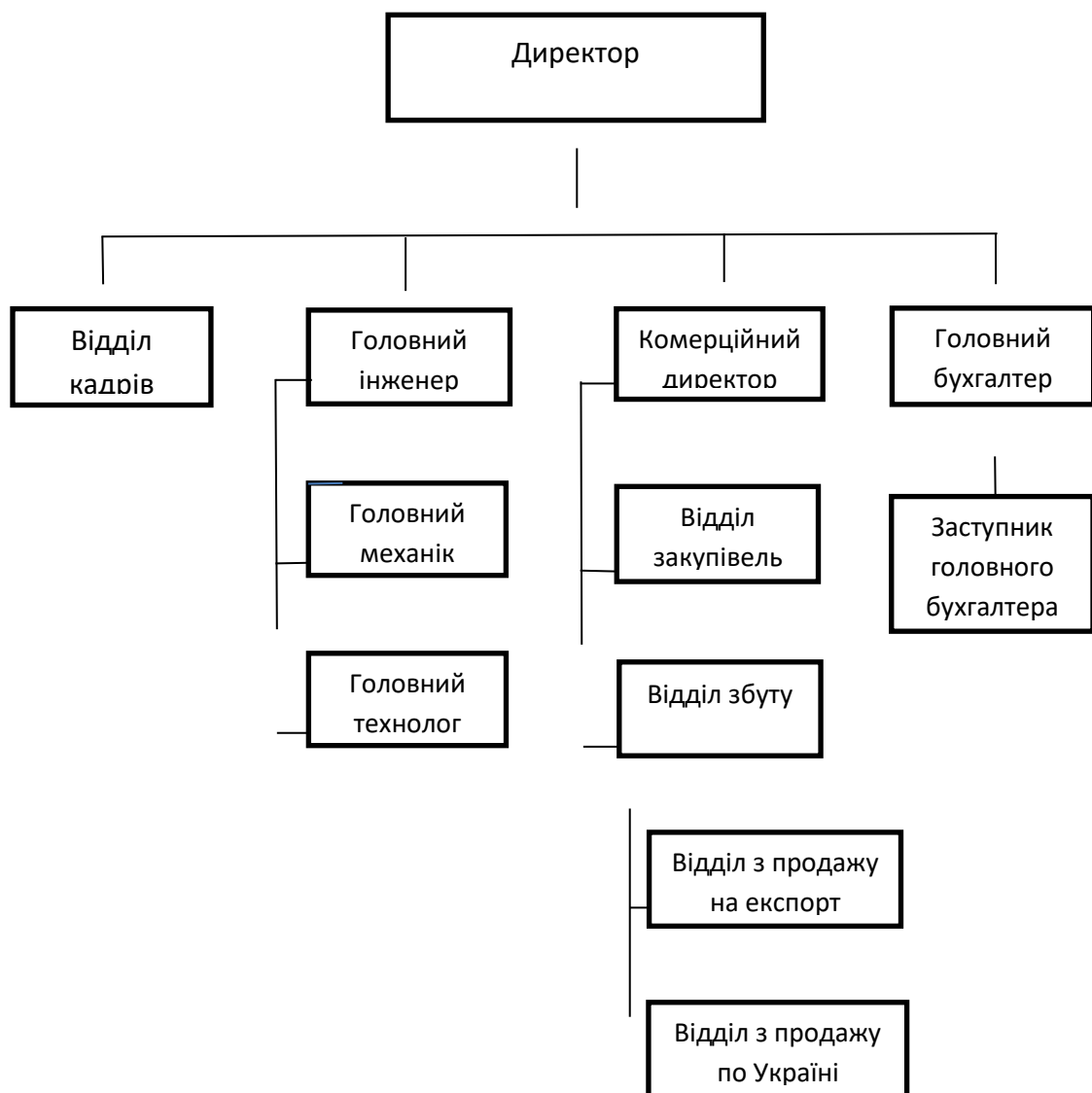

Рис.2.11. Організаційна структура ТОВ «Рефмастер»

Для створення підприємства та його реєстрації в державних структурах необхідні установчі документи: рішення власника майна, засновницький договір, статут.

Установчим документом товариства з обмеженою відповідальністю є статут. Даний установчий документ повинен містити відомості про найменування юридичної особи, мету і предмет господарської діяльності, розмір і порядок утворення статутного капіталу та інших фондів, порядок розподілу прибутку й збитків, про органи управління та контролю, їх компетенцію, порядок прийняття ними рішень, про умови реорганізації та ліквідації суб'єкта господарювання, та інші відомості, пов'язані з особливостями товариства з обмеженою відповідальністю як організаційно-правової форми господарської діяльності [22].

Аналіз діяльності підприємства поширюється на досить широке коло показників, які розкривають суть економічних явищ з кількісного чи якісного боку в абсолютних або відносних величинах. Рушійні сили, умови та причини, які визначають той чи інший показник, називаються факторами. Кожен, без винятку, показник фінансово-господарської діяльності підприємства є результатом взаємодії дуже великої кількості факторів [30].

Спочатку розглянемо структуру послуг та продажів ТОВ «Рефмастер» за 2022 рік, зображену на рис.2.12.

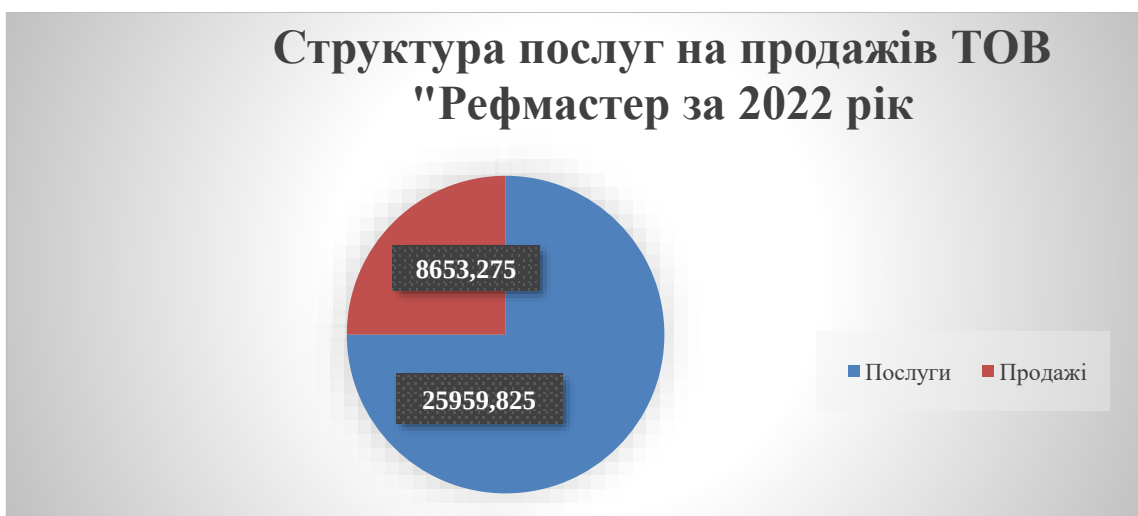

Рис.2.12. Структура послуг та продажів ТОВ «Рефмастер» за 2022 рік

Отже, як видно з рис. 2.12, послуги займають більш вагоме місце в економічній діяльності ТОВ «Рефмастер», ніж продажі.

Далі розглянемо детальніше структуру послуг ТОВ «Рефмастер» за 2022 рік, зображену на рис.2.13.

Рис.2.13. Структура послуг ТОВ «Рефмастер» за 2022 рік

Виходячи із даних рис.2.13, можемо стверджувати, що за 2022 рік у ТОВ «Рефмастер» провідними послугами були – ремонт та зберігання рефконтейнерів. Також до послуг, що мали значний попит можна віднести: профілактичну діагностику (РТІ) - це огляд, проведений на порожньому рефрижераторному контейнері перед завантаженням, перевірка правильного функціонування охолоджувального пристрою, пристроїв контролю температури і записи; послугу «Зняття інформації»– надання звіту про стан рефрижераторною системи під час транспортування і протягом простою на майданчику та моніторинг.

Далі проаналізуємо основні показники діяльності підприємства ТОВ «Рефмастер»

Аналіз даних таблиці 2.9. свідчить, що підприємство «Рефмастер» у 2021 році отримало валовий прибуток від реалізації послуг, який склав 63267,5 тис. грн. Так, наприклад, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 20953,6 у порівнянні з 2019 роком і

склав 34613,1 тис. грн. Аналіз чистого прибутку свідчить, що він збільшився у 2021 році в порівнянні з 2019 роком на 104,2 тис. грн. і склав у звітному році 511,4 тис. грн. Рівень рентабельності продажів у 2021 р. дорівнював 1,48%, що є кращим показником ніж у попередньому році.

Таблиця 2.9

Динаміка фінансових показників ТОВ «Рефмастер»

Показники	Базисний рік (2019р.)	Попередній рік (2020р.)	Звітний рік (2021р.)	Звітний до базисного	
				(+;-)	(%)
1	2	3	4	5=4-2	6=(4:2)X100
1.Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн. (Ф.2р.2000)	13659,5	27122,2	34613,1	20953,6	253,40
2.Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн. (Ф.2р.2050)	(10463,6)	(22705,8)	(28654,4)	-18190,8	273,85
3.Валовий прибуток (+), збиток (-), тис.грн.(1-2)	24123,1	29392,9	63267,5	39144,4	262,27
4.Чистий фінансовий результат, тис. грн.: -прибуток (Ф.2р.2350)	407,2	704,6	511,4	104,2	125,59
-збиток, (Ф.2р.2355)	х	х	х	х	х
Рентабельність основної діяльності (окупність витрат), % (3:2)х100	-230,54	-1294,51	-220,80	9,75	х
Рентабельність продажу, % (4:1)х100	2,98	0,26	1,48	-1,50	х

Таблиця 2.10

Динаміка ефективності використання трудових ресурсів ТОВ
«Рефмастер»

Показники	Базисний рік (2019р.)	Попередній рік (2020р.)	Звітний рік (2021р.)	Звітний до базисного	
				(+;-)	(%)
1	2	3	4	5=4-2	6=(4:2)X100
1.Середньорічна чисельність працівників, чол.	6	10	13	7	216,67
2. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн. (Ф.2р.2000)	13659,5	27122,2	34613,1	20953,60	253,39
3.Середньорічна продуктивність праці, тис. грн. (2:1)	2276,58	27122,32	2662,55	385,96	116,95

4. Фондоозброєність праці, тис. грн. ([припадає основних засобів ф.1.р.1010 (на нач.+на кінець року):2] на одного середньорічного працівника	629,8	804,45	1190,65	560,85	189,05

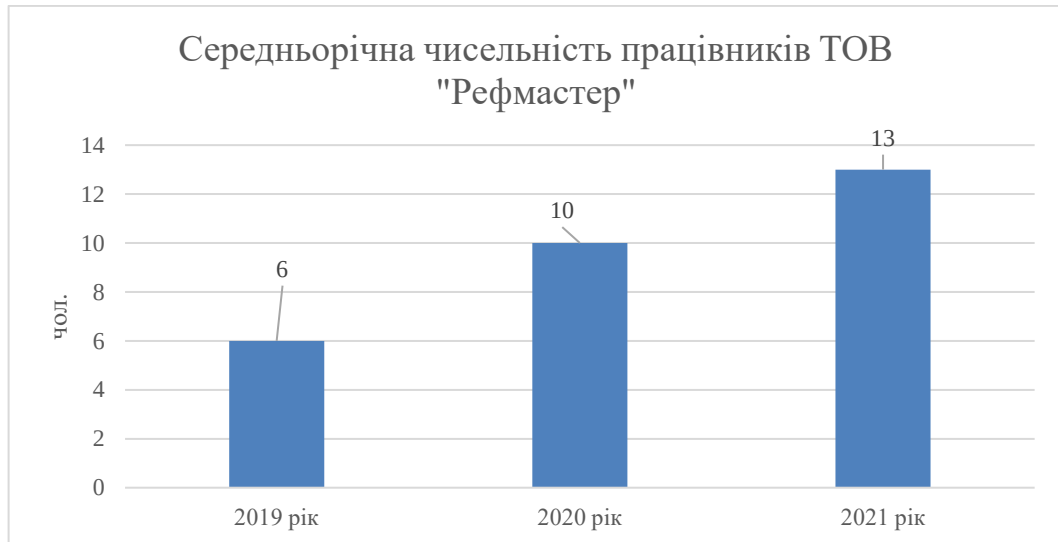

Рис.2.14 Динаміка середньорічної чисельності працівників ТОВ «Рефмастер»

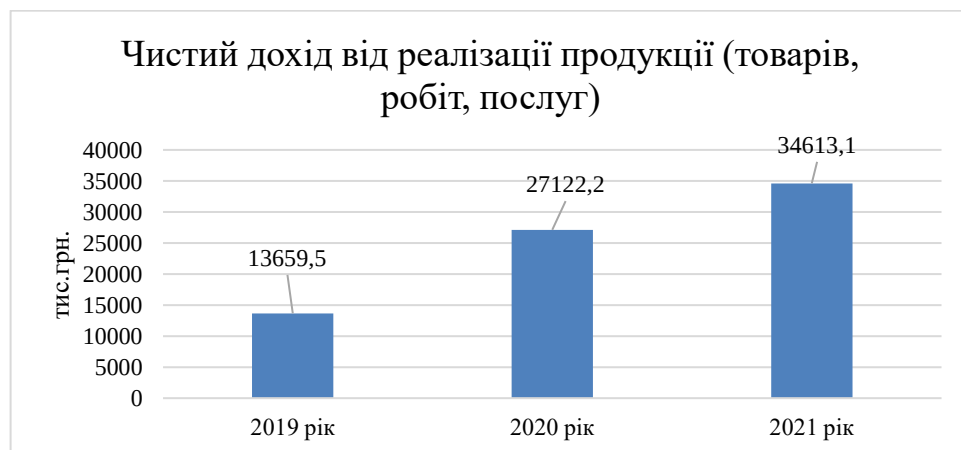

Рис.2.15. Динаміка чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «Рефмастер»

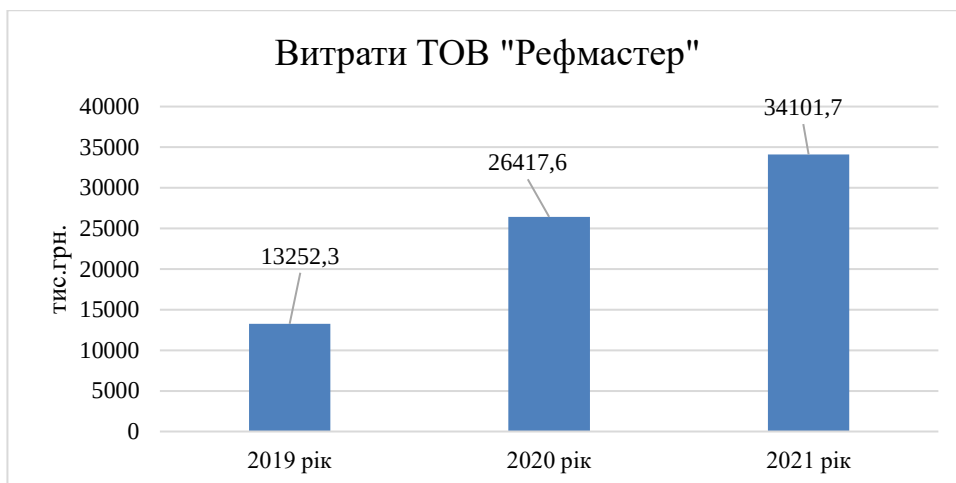

Рис.2.16 Динаміка витрат ТОВ «Рефмастер»

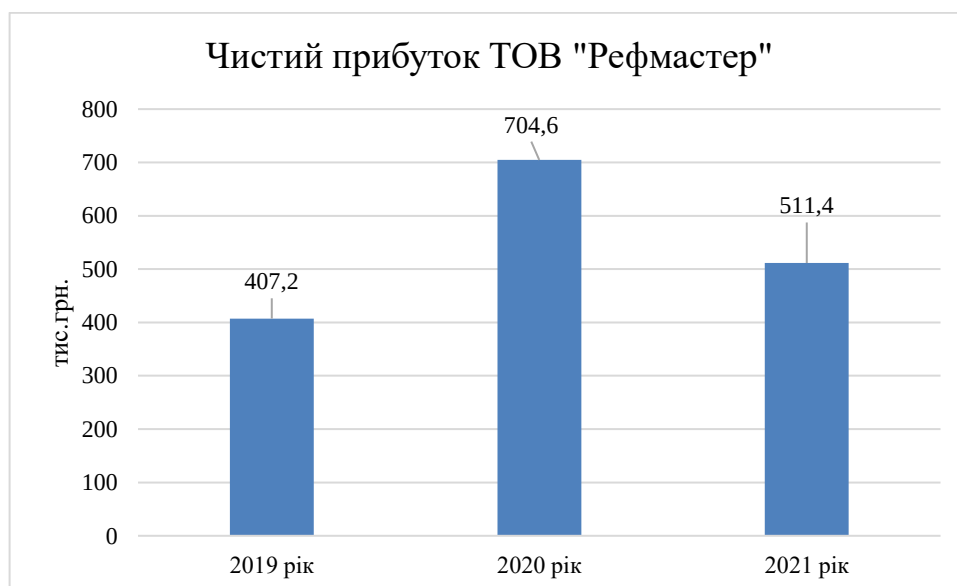

Рис.2.17. Динаміка чистого прибутку ТОВ «Рефмастер»

Аналіз даних таблиці 2.14. свідчить, середньооблікова чисельність працівників ТОВ «Рефмастер» протягом періоду, що аналізувався, коливалася та у 2021 році збільшилась й нараховувала 13 чоловік, в порівнянні з 2019 роком – 6 осіб. Фондоозброєність праці в 2021 році збільшилась на 560,85 склала 1190,65 тис. грн у порівнянні з 2019 роком.

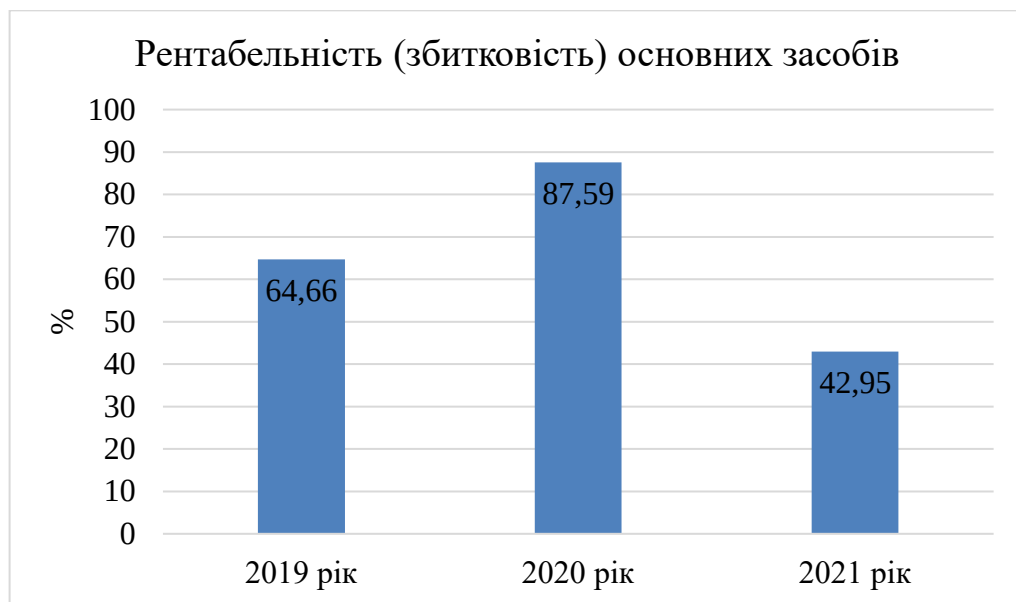

Рис.2.18. Динаміка рентабельності (збитковість) основних засобів ТОВ «Рефмастер»

Дані з таблиці 2.18 свідчить, що середньорічна вартість основних засобів підприємства у 2021 склала 1190,65 тис.грн., що на 560,85 більше ніж у 2019 році. Рентабельність основних засобів у 2021 склала 42,95% , що на 21,70% менше ніж у 2019 році.

Отже, усі проаналізовані основні економічні показники діяльності говорять про те, що ТОВ «Рефмастер» знаходиться у стійкому економічному становищі. Це засвідчує аналіз в динаміці таких показників, як: чистий дохід від реалізації продукції, валовий прибуток, а також чистий прибуток, що з кожним роком збільшуються.

2.3. Дослідження динаміки та ефективності експортно-імпортних операцій ТОВ «Рефмастер»

В сучасний період посилення євроінтеграційних процесів в Україні створені широкі можливості для ведення зовнішньоекономічної діяльності, формою якої є експортно-імпортні операції. Це зумовлює визначення чіткого

алгоритму розрахунку фінансово-економічної ефективності експортно-імпортних операцій, що в свою чергу, відіграє важливу роль у прийнятті управлінських рішень в діяльності підприємств.

Рівень розвитку експортно-імпортних відносин і обсяги зовнішньоторговельних операцій є факторами прямого впливу на насиченість українських товарних ринків та об'єми притоку в країну іноземної валюти. Та не зважаючи на те, що міжнародна торгівля підвищує ступінь ризику для торгових партнерів, порівнюючи з внутрішньою, експортно-імпортні операції досить часто є більш вигідними[37].

Експортні можливості підприємств визначаються насамперед наявністю конкурентоспроможної на зовнішньому ринку продукції. Для того, щоб зробити продукцію конкурентоспроможною слід проаналізувати, зокрема, ресурсне забезпечення підприємства – сировинне, фінансове, наявність необхідного обладнання, можливість залучення до виробництва висококваліфікованого персоналу. У зв'язку з цим для підприємства є доцільним проведення аналізу ефективності здійснення експортних операцій[38].

Основними європейськими країнами, в яких здійснює свою міжнародну діяльність ТОВ «Рифмастер» є Польща, Румунія та Нідерланди.

У процесі своєї роботи підприємство тісно співпрацює з такими компаніями як: MSC Ukraine Limited Liability Company; Maersk Ukraine Ltd.; CMA CGM Shipping Agencies Ukraine; KTL Ukraine LLC; Olimp A.S. LLC; Progress Logistics Ltd. Потужності цих компаній та їх інвестиційний потенціал можна і потрібно залучати до процесу будівництва логістичного терміналу.

Ефективність імпортової діяльності на рівні фірми визначається насамперед шляхом аналізу рентабельності імпортних операцій шляхом порівняння доходів і витрат, цілей та їх реалізації.

Крім того, ефективність імпоротної діяльності визначається шляхом аналізу частки ринку, підвищення рівня інформованості про бренд продукту та компанії, збільшення кількості його клієнтів та контрагентів тощо.

Через початок повномасштабного російського вторгнення в Україну (з 24 лютого 2022 року) порти Маріуполь, Бердянськ, Скадовськ, Херсон перестали працювати .

Натомість з 21 березня 2022 року в Україні приймають і відправляють вантажі лише порти на Дунаї – Рені, Ізмаїл та “Усть-Дунайськ”. Також п’ять чорноморських портів здійснюють обробку вантажів біля причалу, без виходу в море. Тому Одеська область стала лідером експорту товарів в Україні.

Проведемо аналіз зовнішньої торгівлі товарами Одеської області в період з 2022 по січень–березень 2023 року.

Рис.2.19. Темпи зростання (зниження) експорту товарів Одеської області[39]

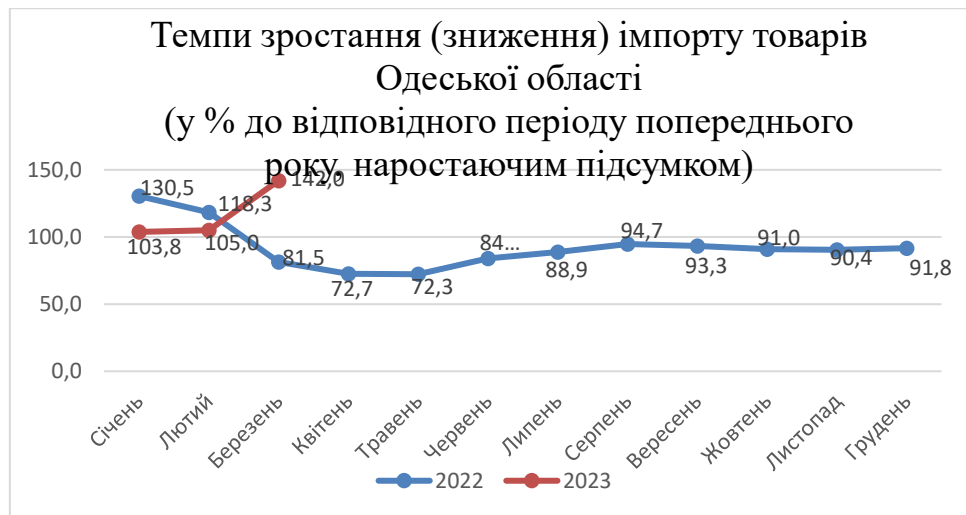

Рис.2.20. Темпи зростання (зниження) імпорту товарів Одеської області[39]

Частка підприємств Одеської області в загальному експорті товарів України становила 5,4%, в імпорті товарів – 3,8%.

У січні–лютому 2023 році зовнішньоторговельні операції товарами підприємства Одеської області здійснювали з партнерами із 129 країн світу. У січні–лютому 2023р. експорт товарів становив 425,6 млн.дол. США, імпорт – 382,6 млн.дол. Порівняно з січнем–лютим 2022р. експорт збільшився на 41,2%, імпорт – на 5,3%. Позитивне сальдо склало 43,0 млн.дол. США.

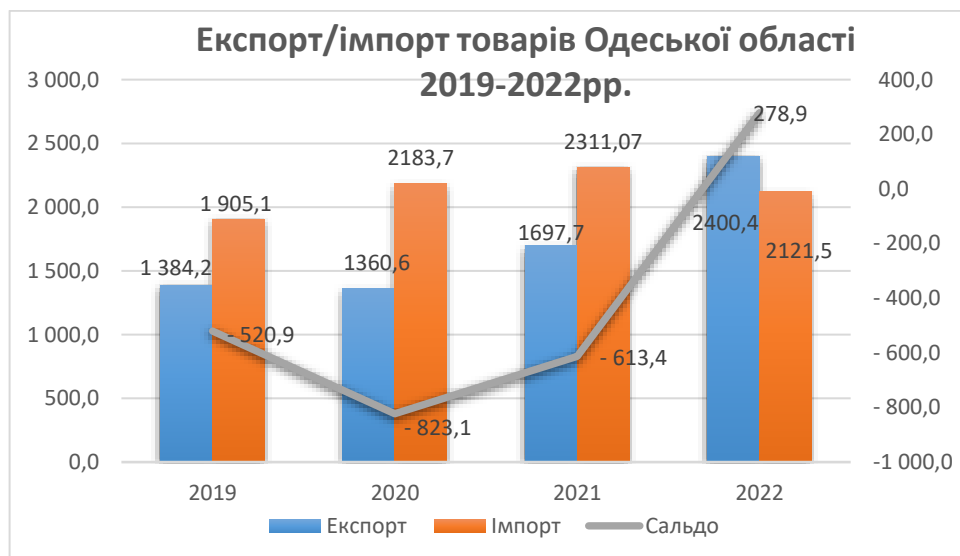

Рис.2.21. Експорт/імпорт товарів Одеської області 2019-2022роки

Сальдо торговельного балансу — різниця між вартістю експорту та імпорту. Позитивне сальдо торговельного балансу означає перевищення експорту над імпортом (країна більше продає, ніж купує). Негативне сальдо торговельного балансу — перевищення імпорту над експортом (країна більше купує, ніж продає).

Як видно на рис. 2.21 з 2019 року по 2021 рік включно переважало негативне сальдо торговельного балансу, це означає низьку конкурентоспроможність товарів країни на світовому ринку. Але у 2022 році, попри воєнний стан в країні, сальдо торговельного балансу в Одеської області стало позитивним, що означає перевищення надходжень над витратами та приплив іноземної валюти в країну. Частка регіону в загальному обсязі експорту товарів країни становила 6,6%, і за цим показником Одеська область займає 4 місце серед регіонів України [40].

Таким чином за підрахунками експертів, порівняно з 2021 роком експорт збільшився на 41,4% тобто на 702,6 мільйона доларів, імпорт зменшився — на 8,2% на 189,6 мільйонів. Позитивне сальдо склало 278,9 мільйонів тоді як у 2021 році сальдо було негативним на 613,4 мільйона доларів США.

РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЄКТУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Основні транспортні коридори, які буде обслуговувати компанія у середньо- та довгостроковій перспективі на основі географічної диверсифікації пропонованих логістичних послуг.

Організаційно існуюча схема вантажоперевезень працює наступним чином. За заявкою та за дорученням клієнта представник логістичної компанії отримує вантаж в початковій точці відправлення та здійснює його доставку необхідним транспортом на свій транзитний склад. На транзитному складі відбувається обробка вантажів і комплектування транспортних партій (залізничний вагон, контейнер) в залежності від способу доставки.

В даний час прийнято рішення про будівництво власного логістичного терміналу в Стамбулі загальною площею 4000 кв.м. Склад буде сучасним обладнанням для обробки вантажів. Під'їзні шляхи дозволяють відвантажувати товари з цього складу залізничним транспортом в порти відправлення.

У перспективі, після завершення створення замкнутої системи вантажопотоку, планується використовувати набутий досвід для організації міжнародних перевезень. Термін реалізації інвестиційного проєкту визначено на 5 років.

Для розширення спектра пропонованих послуг і, що особливо важливо, при організації міжнародних перевезень необхідні сучасні склади. Як ми вже вказували, компанія Kuehne & Nagel International має орендовані склади.

Вибір між логістичним терміналом або складом загального користування або їх комбінаціями - одна з найголовніших проблем в складуванні при міжнародних логістичних операціях. На логістичних терміналах кращі підтримуються умови зберігання та контролю. Керівництву фірми легше і дешевше коригувати стратегію збуту. Складу загального користування слід віддавати перевагою при низьких показниках обороту

фірми або сезонності закладеного товару. Такий склад не вимагає інвестицій в розвиток складського господарства, підвищується гнучкість в споживанні складської площі.

Перш ніж купувати або будувати логістичний термінал, треба чітко уявляти, чим компанія надалі буде займатися. Як правило, це має визначатися бізнес-планом компанії на наступний рік, в основі якого має бути ґрунтовний аналіз вантажопотоку за попередні роки та прогноз на 3-5 років.

Для фірми, яка здійснює доставку по магазинах і використовує склад як термінал для відвантаження товару, форма власності не принципова. Якщо компанія займається торгівлею зі складу, а не здійснює доставку в магазини, тобто використовує формат склад-магазин, то необхідно враховувати, що будується в даному районі, що буде побудовано як мінімум в найближчі 5 років.

На логістичному терміналі можна спланувати всі функції процесу і закласти їх в проєкт майбутнього складу.

На орендованих складах це здійснити буває дуже складно, тому що існують «сусіди» по складу. Більшість складів, які використовуються в даний час, не завжди відповідають вимогам сучасної логістики та оснащені необхідним обладнанням з урахуванням трендів цифрової логістики та роботизації, виникають проблеми з розвантаженням автотранспорту тощо. Наприклад, на багатьох складах старого зразка (особливо в багатоповерхових складських комплексах) збереглася послідовна система візду та виїзду, а не паралельна (кругова), яка часто застосовується в сучасних складах.

Коли фірма є владником приміщення, у неї більше можливостей щодо реконструкції, переобладнання приміщення. В цьому випадку можна більш безпечно інвестувати в складські комплекси, наприклад, тим же обладнанням.

Знайти відповідний склад у власність сьогодні вже практично неможливо. Існуючі склади залізничних товарних станцій або мають споруди початку ХХ

століття, або залізобетонні «монстри», які будуть дуже дорогими для оренди. Крім того, оптовий продаж - це продаж не одного, а декількох найменувань товару, тому зберігання продукції може бути розбите по товарних групах, які можуть змінюватися, але ж для кожної з груп необхідно своє обладнання і система складування. Це легше здійснити на логістичному терміналі.

І, нарешті, логістичний термінал (або будь-які будівлі у власності) необхідний для підтримки іміджу компанії, для її рейтингу, це створює позитивне враження про компанію і дозволяє реально залучити інвестиції.

Оренда зручна в тому випадку, коли компанія перебуває на початковому етапі розвитку. По-перше, склад у власності - це податки на нерухомість плюс податок на землю. В середньому по Стамбулу 1 га оренди землі обходиться орендареві близько \$ 1200 на місяць або близько \$ 14000 на рік. По-друге, з ростом компанії, зростанням складських запасів, товарообігу простіше змінити орендований склад, ніж власний. Таким чином, з точки зору мобільності і швидкості здійснення операцій, оренда цікавіше.

Оформлення документів, безумовно, при оренді простіше. Хоча, якщо оформляти суборенду, то це займе півроку. Якщо займатися будівництвом, то на підготовку може піти більше року - документи, дозволи, погодження, а потім стільки ж триває будівництво.

Є й проміжні варіанти користування складом. Сьогодні, якщо розглядати світовий, доцільно будівництво складу декількома компаніями спільно з тим, щоб потім спільно володіти ним. Або можлива оренда на таких же умовах. Єдина умова - ці компанії не повинні бути конкурентами або дилерами одного і того ж виробника (що, в принципі, одне й те саме). Інакше один просто поглине іншого. Складський комплекс в цьому випадку повинен бути відповідним чином спроектований. Це дозволить при будівництві знизити витрати на затвердження документації, комунікацій тощо.

Також можливий варіант, коли оптова компанія будує або купує склад (тобто створює власні активи), а потім його частину здає виробнику. Особливо це цікаво для віддаленого виробника, для якого склад може стати

буферним, як у нашому випадку. Але така форма має на увазі надлишки товарів (які можуть виникнути в період спаду купівельної активності, попиту) або дуже великі обороти підприємства. У цьому випадку будівництво складів і здача їх в оренду стає другим, побічним бізнесом для компанії-оптовика.

В економічній літературі найбільш поширеними методами оцінювання ефективності понесених підприємством витрат на здійснення інвестиційного проєкту виступають:

- розрахунок чистої поточної вартості (NPV);
- визначення індексу рентабельності інвестицій у проєкт (ROI);
- розрахунок дисконтованого періоду окупності (DPP);
- визначення внутрішньої норми рентабельності проєкту (IRR).

При розрахунках ефективності скористаємося методом дисконтування вхідних і вихідних грошових потоків. Під дисконтуванням розуміють операцію, яка проводить розрахунок поточних значень суми доходів в майбутньому (і інвестицій) при заздалегідь заданій ставці дисконтування і терміну реалізації проєкту. Таким чином, дисконтування забезпечує порівнянність інвестицій і доходів, які здійснюються компанією, в різні проміжки часу.

При розрахунку приймаємо:

- капітальні вкладення - 2400 тис.дол.США;
- дохід (недоотриманий прибуток) - 2020 тис дол.США;
- амортизаційні відрахування - 120 тис.дол.США;
- дисконтна ставка - 4%;
- поточні витрати на утримання складу - 239,5 тис. дол.США.

У таблиці 3.1 показано витрати на реалізацію інвестиційного проєкту.

Таблиця 3.1

Розрахунок витрат на реалізацію проєкту по будівництву логістичного терміналу ТОВ «Рефмастер» спільно з логістичною компанією порокам, тис.

дол.США

Період	1	2	3	4	5	6
Капітальні витрати	2400	0	0	0	0	0
Поточні витрати		239,5	239,5	239,5	239,5	239,5
Всього	2400	239,5	239,5	239,5	239,5	239,5

Таблиця 3.2

Доходи від реалізації проєкту по будівництву логістичного терміналу ТОВ «Рефмастер» спільно з логістичною компанією по рокам, тис.

дол.США

Період	1	2	3	4	5	6
Доходи		2020	2020	2020	2020	2020
Амортизація		120	120	120	120	120
Всього		2140	2140	2140	2140	2140

На основі обчислених витрат і доходів визначимо потік грошових коштів.

Таблиця 3.3

Розрахунок грошового потоку (CF) від реалізації проєкту по будівництву логістичного терміналу ТОВ «Рефмастер» спільно з логістичною компанією порокам, тис. дол.США

Період	1	2	3	4	5	6
Доходи		2140	2140	2140	2140	2140
Витрати	2400	239,5	239,5	239,5	239,5	239,5
Грошові потоки	-2400	1900,5	1900,5	1900,5	1900,5	1900,5

Джерело: розраховано автором на основі даних звітності компаній

З таблиці видно, що грошовий потік набуває додатних значень на другий рік реалізації проєкту.

Отже, NPV проєкту по будівництву логістичного терміналу має позитивне значення (7126,90 тис. дол.США), проєкт економічно вигідний і може бути прийнятий до реалізації. Індекс рентабельності розглянутого проєкту складає 297%, період окупності 4 місяці (0,25 року). IRR складає 67%.

Таким чином, інвестиційний проєкт по будівництву логістичного терміналу дозволяє зменшити витрати на одиницю зберігання, підвищить якість логістичних послуг, запобіжить втрату клієнтів і дозволить за рахунок цього отримати додатковий прибуток, який окупить витрати на будівництво складу.

ВИСНОВКИ

Отже, підводячи підсумок до даної роботи варто зазначити наступне. Сучасні умови функціонування підприємств, особливо сфери послуг, є складними та малопрогнозованими. Значні корективи внесли й умови війни з росією. Зокрема, впровадження в Україні воєнного стану має на меті організаціюта направлення роботи економіки переважно у напрямку забезпечення першочергових потреб армії, що лише підкреслює важливість ролі інвестиційних ресурсів в економічній системі.

В ході дослідження визначено, що подальший розвиток економіки країни, особливо в повоєнний період, потребує значних обсягів інвестиційного забезпечення, фінансування. Враховуючи суттєво обмежений внутрішній потенціал інвестування, потрібно розробляти ефективні та дієві методи залучення зовнішніх (іноземних) інвестицій. При чому не лишень ставити кінцеві цілі в самому залученні іноземних інвестицій, але й вмілому їх використанні.

Визначено, що особливої уваги серед усіх підприємств сфери послуг наразі заслуговують логістичні підприємства. Застосування логістики в повоєнний період (у мирний також є вкрай важливим випадком) дозволяє максимально пристосувати діяльність підприємства до існуючих ринкових трендів, підвищити прибуток та отримати суттєві конкурентні переваги не лише на вітчизняному, але й на міжнародному ринках.

За умов невизначеності та значних ризиків на внутрішньому ринку на перший план виходить управління міжнародною логістикою на підприємстві, що направлено на створення оптимальної логістичної системи для кожного цільового ринку і забезпечення ефективного функціонування.

Розробка проєктів розвитку підприємств та їх інвестиційне забезпечення портебує розробки дієвої стратегії із врахуванням реальних потреб ринку, оцінки макро і мікрооточення із визначенням ступенів ризику

реалізації й залучення інвестицій різних як за джерелами походження так і за формою залучення.

В ході вивчення основних напрямів роботи логістичних підприємств визначено, що значної уваги потребує саме перевезення вантажів, яке організовується та здійснюється через термінали (термінальні перевезення). Основним даного виду транспортування у сучасних мікро- і макрологістичних системах зросло, і це зумовлено інтеграцією в ньому великої кількості логістичних операцій. Враховуючи специфіку роботи досліджуваного підприємства ТОВ «Рефмастер», а саме обслуговування контейнерів при здійсненні контейнерних перевезень, було визначено й доведено доцільність створення мережі обслуговуючих філій в інших країнах при проектуванні та створенні терміналів.

Враховуючи нестабільність інвестиційного клімату в Україні, що обумовлено війною з Росією, на наш погляд, доцільно створювати міжнародні інвестиційні проекти для виходу на ринки ЄС.

Просування міжнародного інвестиційного проекту у країни ЄС має ґрунтуватися на: інструментах та механізмах державної підтримки і залучення коштів приватного сектора зокрема. Тому що, як показує світовий досвід, розробка та реалізація національної логістичної організації, яка буде володіти усіма характеристиками 3-4PL-провайдера, майже не є реальним без підтримки держави.

Зокрема, органи державного управління мають концентрувати свою увагу на тих питаннях, вирішити які можуть лише вони. До них можна віднести: проектування генеральної програми розвитку логістики і з урахуванням усіх економічних, екологічних, транспортних, соціальних і інших факторів. Державні органи мають приймати участь у розробці методичного забезпечення, при цьому приділяючи увагу удосконаленню та контролю щодо виконання норм та правил використання обладнання й експлуатації термінальних об'єктів.

Таким чином, підвищення конкурентоспроможності економіки шляхом створення сучасного ефективного логістичного механізму, що із мінімальними затратами забезпечить в масштабах економіки країни, передбачає створення:

- комплексної логістики постачання центрів виробництва;
- реальну оптимізацію (відповідно до наявних потреб ринку) складських запасів та, як результат, вивільнення «заморожених» фінансових ресурсів;
- формування комплексної логістики розподілу товарів.

Непрямими ефектами від реалізації запропонованих заходів будуть:

- подальше підвищення ефективності функціонування споживчих ринків, підвищення рівня доступності товарів шляхом зниження рівня споживчих цін, підвищення якості життя населення;
- зниження вартості просування по логістичних ланцюгах товарів від центрів виробництва і до споживачів, тим самим це сприятиме скороченню та поетапній ліквідації непродуктивних логістичних посередників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. BusinessPlan. URL:
[http://www.madrid.org/cs/StaticFiles/Emprendedores/Analisis_Riesgos/pages/pdf/metodologia/1Plandeempresa\(AR\)_en.pdf](http://www.madrid.org/cs/StaticFiles/Emprendedores/Analisis_Riesgos/pages/pdf/metodologia/1Plandeempresa(AR)_en.pdf)
2. How to write a business plan / Mike P. McKeever. Berkley, CA : Nolo, [2018] URL: <https://books.google.pl/books?hl=>
3. Бізнес-планування : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, Я. Д. Качмарик, В. І. Блонська, Р. Л. Лупак. К. : Знання, 2013. 173 с.
4. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с
5. Шалева О. І. Сучасні підходи до типізації, стандартизації та інформатизації бізнес-планів. *Підприємництво та торгівля*. №26, 2020. с. 109-117
6. Егупов Ю. А. Сущностная характеристика и классификация бизнес-планов. Вісник Донецького університету. Серія : Економіка і право. 2006. Т. 2. С. 82–90
7. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Бізнес-планування. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» рівня вищої освіти «бакалавр». Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. 224 с.
8. Бізнес-план: основні стандарти створення.
URL:<https://congressinvest.com/post/biznes-plan-osnovni-standarti-stvorenniya>
9. Цілі та стандарти бізнес-плану.
URL:<http://www.necgroup.com.ua/ua/biznes-planuvannya/tsili-i-standarty-biznes-planu>
10. Закон України «Про інвестиційну діяльність».
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
11. Інвестиційний проєкт.
URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Інвестиційний_проєкт

12. Майорова Т.В., Інвестиційна діяльність: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Майорова Т.В. К.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
13. Іваненко В. О., Каневська Я. Б. Інвестиційний проект як невід’ємна складова інвестиційного циклу. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/420.pdf>
14. Маркетинг послуг : навчальний посібник / Л. О. Іванова, Б. Б. Семак, О. М. Вовчанська. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. 508 с.
15. Сучасні світові тенденції розвитку сервісної сфери та їх вплив на систему надання публічних послуг / Т. В. Серьогіна // *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6. № 8. с. 42-48.
16. Т. І. Данилюк. Сфера послуг як об’єкт інвестиційної діяльності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. №17. с. 10-12
17. Пробойв О. А. Концептуальні підходи до процесу розроблення бізнес-плану розвитку вітчизняних підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2019, № 39-2. с. 12-16.
18. United Nations (UNIDO) standards for writing a business plan. URL: <https://koreajob.ru/en/standarty-oon-unido-po-sostavleniyu-biznes-plana-biznes-planirovanie-po-standartu-unido-gotovyi-bi/>
19. Вишневецька Ю. О., Янковець Т. М. Технології складання бізнес-плану: закордонний та вітчизняний досвід. II всеукр. наук. Інтернет-конф. «Освітньо-інноваційна інтерактивна платформа «Підприємницькі ініціативи» с. 367-376 URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/9953/1/OIIP2017_P367-376.pdf
20. Саранчук О. В., Діброва Т. Г. Особливості просування спортивних послуг на споживчому ринку. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/14400/1/2015_5_Saranchuk.pdf
21. Стандарти бізнес-плану TACIS. URL: <http://pmbs.com.ua/page/26/TACIS>

22. Про затвердження Методичних рекомендацій з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів : наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31.08.2010 №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0073537-10#Text>

23. Інвестування : практикум / [Т. В. Майорова, В. І. Максимович, С. В. Урванцева та ін.] ; за наук. ред. Т. В. Майорової. К. : КНЕУ, 2012. 577 с.

24. Т. В. Майорова. Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]/ [Т. В. Майорова]; К.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.

25. Word Bank Group. Doing Business – 2020: Economy Profile of Ukraine. 2021.URL:<https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/u/ukraine/UKR.pdf>

26. European Business Association: Official website. 2022. URL: <https://eba.com.ua>

27. National Recovery Council: Ukraine's National Recovery Plan. 2022. URL:https://uploadssl.webflow.com/621f88db25fbf24758792dd8/62c166751fcf41105380a733_NRC%20Ukraine%27s%20Recovery%20Plan%20blueprint_ENG.pdf

28. Методичні вказівки до виконання і оформлення кваліфікаційної роботи магістра напряму підготовки 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Підприємництво і торгівля, товарознавство і експертиза в митній справі» денної та заочної форми навчання / Укл. Н.Й. Басюркіна, Я.Г. Верхівкер, В.А.Шалений. Одеса: ОНТУ, 2023. 40 с.

29. Методичні вказівки до виконання і оформлення кваліфікаційної роботи магістра напряму підготовки 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Економіка підприємства», «Управління бізнесом», «Міжнародна торгівля» та «Міжнародна торгівля зерном» денної та заочної форми навчання / Укл. Н.Й. Басюркіна, Т.В. Свистун. Одеса: ОНАХТ, 2016. 40 с.

30. Методичні вказівки до виконання і оформлення дипломної роботи – економічної частини міжкафедрального комплексного дипломного проекту студентів напряму підготовки 076 «Підприємництво та торгівля » за освітньою програмою «Підприємництво і торгівля, товарознавство і експертиза в митній справі» денної та заочної форми навчання / Укл. Н.Й. Басюркіна, В.А.Шалений. Одеса: ОНТУ, 2023. 38 с.

31. Методичні вказівки до виконання курсової роботи «Управління проєктами» для студентів спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» / Укл. Н.Й. Басюркіна. Одеса : ОНТУ, 2023. 45 с.

32. Басюркіна Н.Й. «Антикризове управління підприємницькими структурами»: конспект лекцій для студентів за напрямом підготовки магістра 07 «Управління та адміністрування» спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля» освітньою програмою «Підприємництво і торгівля, товарознавство і експертиза в митній справі» / Н.Й. Басюркіна. Одеса : ОНТУ, 2023. 50 с.

33. Басюркіна Н.Й.«Управління проєктами»: конспект лекцій для студентів, що навчаються за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля» освітньою програмою «Підприємництво і торгівля, товарознавство і експертиза в митній справі» за напрямом підготовки магістра денної і заочної форм навчання / Н.Й. Басюркіна. Одеса : ОНТУ, 2023. 172 с.

34. Басюркіна Н.Й. Кон'юнктура світових ринків товарів та послуг : конспект лекцій для бакалаврів спеціальності 076«Підприємництво та торгівля» денної та заочної форм навчання. Одеса: ОНТУ, 2023. – 27 с.

35. Трансформації вітчизняного підприємництва в умовах ризиків і загроз сьогодення /[Басюркіна Н.Й. та ін.]; за ред. д.е.н., проф. Басюркіної Н.Й.; Одеський нац. технологічний ун-т. Ів.-Франківськ : ОНТУ, 2023. 467 с.

36. Ефективність використання інноваційно-інвестиційного потенціалу продовольчого бізнесу / Басюркіна Н.Й. та ін.; за ред. к.е.н. Бровкіної Ю.О. Одеса : ОНАХТ, 2020. 218 с.

37. Інноваційно-інвестиційний розвиток бізнес-структур в Україні : монографія / Басюркіна Н.Й. та ін.; за ред. д.е.н. Басюркіної Н.Й. Одеса : ОНАХТ, 2019. 226 с.
38. Економічні трансформації бізнес-структур в Україні : монографія / Басюркіна Н.Й. та ін.; за ред. д.е.н. Басюркіної Н.Й. Одеса : ОНАХТ, 2018. 288 с.
39. Привабливість харчового бізнесу в Україні : монографія / Басюркіна Н.Й. та ін.; за ред. д.е.н. Басюркіної Н.Й. Одеса : ОНАХТ, 2017. 192 с.
40. Басюркіна Н.Й. Агропромислові формування в забезпеченні продовольчої безпеки : монографія. Одеса: ІПРЕД НАНУ, 2013. 441 с.
41. Басюркіна Н.Й. Дудка Т.В., Меліх О.О. Адаптація харчових підприємств України до нестабільних умов господарювання : Монографія // Одеса : ОНАХТ, 2013. 160 с.
42. Соколюк, С., Соколюк, К., & Непочатенко, О. (2021). ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ . *Економіка та суспільство*, (34). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-81>
43. Соколюк К. Ю. Інвестиційна активність сільськогосподарських підприємств як основа сталого розвитку аграрного сектору / К. Ю. Соколюк // Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ : зб. тез доп. IV Всеукр. наук.-практ. конф., Херсон, 25 берез. 2020 р. / Херсон. держ. аграр.-екон. ун-т. Херсон, 2020. С. 279–281.
44. Соколюк, К. Ю., Ніколюк, О. В., & Волобуєва, Т. В. (2021). Стан та перспективи інвестування розвитку автотранспортних технологій: логістичний аспект. *Проблеми системного підходу в економіці*, (4), 62-68.
45. КЮ, С. (2021). ЛОГІСТИКА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОБЛАСТЕЙ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ. *Food Industry Economics*, 13(4).

46. Служба охорони праці на підприємстві. URL:
<https://oppb.com.ua/articles/sluzhba-ohorony-praci-na-pidpryyemstvi>
47. Закон України «Про охорону праці». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
48. Загальна інформація про ТОВ «Рефмастер». Веб-сайт. URL:
<https://www.refmaster.com.ua/services/profilaktychna-diagnostyka-pti/>
49. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року» від 30 травня 2018 року №430-р Електронний ресурс:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>
50. Державна цільова програма розвитку аеропортів на період до 2023 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів від 24 лютого 2016 року №126 Електронний ресурс: <https://mtu.gov.ua/files/Державна%20цільова%20програма%20розвитку%20аеропортів%20до%202023%20року.pdf>
51. Сайт компанії Укравтодор Електронний ресурс знаходиться за адресою:<https://ukravtodor.gov.ua/>
52. Звіт компанії Укрзалізниця за 2021 рік Електронний ресурс знаходиться за адресою: https://www.uz.gov.ua/zvit_2021.pdf
53. Сайт Адміністрації морських портів України Електронний ресурс знаходиться за адресою: <https://www.uspa.gov.ua/>